لیلی دښته

سترګو لیدلی حال

لیکوال

محمد اجان یار

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم	:: لیلی دښته، سترګو لیدلی حال
لیکوال	:: محمد اجان یار
خپرونکی	:: د پښتونخوا د پوهنې دېره ـ پېښور
چاپوار	:: لومړی
چاپ نېټه	:: 1383ل/2004م
چاپ شمېر	:: 1000 ټوکه
کمپوزر	:: شفق

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرانو لوستونکيو !

زمــوږ د ګــران هېــواد تېــرې نــاخوالې او ځينــې ژونــدۍ کيــسګې راتــه رډې رډې ګــورې. بــاور وکــړئ، چېـرې د ليکـوالۍ پخـوا نـه وم ورغلـی. يـوازې بـه مـې شـعرونه کلـه ناکلـه ليکـل، خـو د کلـه نـه چـې دا پېښځـه ويـشت کلنـه غميـزه پيـل شـوې ده، زه بـې دې تـه اړ ايـستی يـم، چـې د خپـل هېـواد او ولـس د پېښو خام انځور په کاغذ اوباسم.

د ليکـوالۍ لـوړ هنـري انـداز نـه لـري، خـو صـرف يـوازې ستاسـې نظـر د ليلـی دښـتې تـه اړوم. کومې زياتې خبرې پکې نشته دی، د شمس الدين اکا د سترګو ليدلی حال دی.

ستاسې د وطن د ليلی په دښته کې.

محمد اجان يار

کولن، جرمني

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي ګل تازه له وطن نه راغلی و. سترګي مشي مې ورسره وکړه، د کلي نور خلک هم د هغه سترګي مشي ته راغلي وو. ماته يې په غوږ کې وويل: دا خلک چې ولاړل، بيا به درسره خبرې وکړم. وړاندې د کټ لنګې ته مې تکيه وکړه، ناستو کسانو خپلو کې ډېر څه سره ويل. ماته تمه پيدا شوه، زړه کې مې له ځان سره ويل: لکه چې حاجي ګل نوې کيسې له ځان سره راوړې دي. چا راته د چای پياله ونيوه او يو غړپ مې ترې وکړو. مخکې راغلي کسان وار په وار پسې ووتل، ترڅو چې ټول ولاړل. هغه له دروازې نه په منډه راستون شو، په دوه ګامه زما خواته راورسېد، لومړی مې ترې پوښتنې د هغه د کورنۍ د غړو وکړه. خوله يې ونيوه، د روغ ناروغ سم ځواب يې رانه کړ.

ما وې: څنګه غړه کنده شوې خبره کوه، هو رښتيا تا ويلې دا خلک ولاړ شي بيا به درته يو څه خبرې وکړم. هغه څه خبرې دي؟

هغه لومړی سوړ اسوېلی ويوست، لږ غلی شو بيا يې داسې وويل:

د ويلو کيسې نه دي. زه خوا ته ورنږدې شوم، ما وې اوس به بيا څوک راشي، هله ماته کيسه کوه. ويلې قسم دې ماته چې چا د غه کيسه کوله، د سر وېښتان مې نېغ ودرېدل ده وې. جلال اباد کې دا يوه اوونۍ مخکې زموږ د يوه خپلوان دوکان مخې ته د سپينې ږيرې يو سړی چوپ ناست و. زه په ډېر ادب سره د هغه خواته ورنږدې شوم، ما وې کاکا جانه د کوم ځای يې؟.

هغه يو لاس په امسا ايښی و، ويلې بچيه زه د مومندرې يم، خو په مزارشريف کې مې مځکه او کور شته دی. د سپين ږيرې زړه ډک و، سم راته راګويا نه شو. زه ورنږدې شوم، ورته ومې ويل: کاکا جانه که تکليف درته نه وي، ټوله کيسه راته وکړه. ده ويلې وړوکی وم، مور مې پخوا له ځان سره بيولی وم، پلار مې څو کاله پخوا ترکستان ته تللی و، زه او مور مې پسې وروسته ولاړه.

وزير محمد ګل خان مومند دې خدای وبښي، ډېر پښتانه يې قطغن زمين، مزار شريف، کندز، بغلان او پلخمري ته انتقال کړي وو. شبرخان ناشر، نازکمير دوی کندز اباد کړی و، هغوی هم پښتانه ورانتقال کړي وو. شاړې مځکې ابادې شوې وې، پلار مې دې الله په جنت کړي، ويل به يې لومړی دا ټول کندز شاړ او ځنګل زار و. د وخت په تېرېدو سره ورته خلک راتلل او شاړې مځکې يې ابادولې. تاجکو، ازبکو او لږه کيو ترکمنو هم پکې ځای پرځای کلي ودان کړل. لارې او سړکونه ويستل شول، د خلکو تګ راتګ زيات شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بچې مور مې راتـه ويلې ايلـه د دري کـالو بـه وې، چې د (لتـه بنـد) پـه لاره پـه يـوه زوړ واګـون ګـاډي کې پلخمـري تـه پـه دوه شـپو او دوه ورځـو کې ورسـېدو او دا يې هـم ويـل، چې پـه زياتـه لاره باندې مې پـه خره وړی وې. د هغې وخت سړکونه خو د نن پـه شان نـه وو ، دلتـه بنـد او د واب مـيخ زريـن لارې خـو پـه غرونـو کې پـه کړپـو او ګړنګونـو کې تللې وې. پـه زيـاتو ځـايونو کې بـه خلـک لـه مـوټر نـه کوزېدل او پخپلـو پښو بـه تلـل. پـه څو شـپو ورځـو کې بـه قطغـن تـه واوښـتل. پـه دغـو مځکـو کې تـګ راتـګ ځکـه سخت و ، چې شرمخانو او لېوانـو بـه خلـک داړل. د خلکـو تـګ راتـګ ډلـه ييـز و ، څـو تننـه بـه سره يوځـای کېـدل بيا بـه لـه يـوې سيمې نـه بلې سيمګې تـه تلـل. وروسـته بيـا يـو نـيم ګـاډی (مـوټر) پيـدا شـو. سړکونه ووهـل شـول، د خلکـو لېږدېدنـه لـږه اسـانه شـوه. بچـی زمـا لـږ لـږ يـاد پرې، چې لـو مړی مـوږه پـه پلخمـري کې اوسـېدلو. زه چې کلـه رابـوټکی شـوم، پـه ښو بـدو وپوهـېدم، پـلار مـې پـه حق ورسـېد. هغـه مې مومنـد درې تـه راوړ، څـه مـوده پـس مې مـور مړه شـوه ، هغـه مې هـم خپلې هـديرې تـه راوړه. څـه پيسـې مې چې درلـودې، د مـور و پـلار پـه مړينـه کې ولګـېدې. زه لـه يـوه ورور او دوه خوېندو سره پـاتې شـوم. لـه بغـلان نـه مـو کنـدز تـه د تلـو نيت وکـړ. پخپلـو پښو تـر کنـدوزه ولاړو. پـه دوه ورځـو کې تـر کنـدوزه ورسـېدو. مـوږ پـه کنـدوز کې پـوره يـو کـال تېـر کـړ. د خلکـو سره بـه مې د شاړو مځکـو پـه ابـادولو کې کـار کـاوه. هغـوی بـه غلـه دانـه راکولـه، يـو کـال وروسـته بيـا مزارشـريف تـه کـډه شـوو. د منـي شـپې ورځـې وې، هـوا مـخ پـه يخېـدو وه ، هلتـه مـو يوځـای او بـل ځـای شـپې ورځـې تېرولـې، ترڅـو چې يـوه وطنـدار لـه ځـان سره شـولګرې تـه بوتلـو او هلتـه مـو واړول. پـه دغـه وخـت کـې مـې ورور زلمـوټی شـوی و ، خوېندې مې لا وړې وې.

څو کالـه مې لـه يـوه اربـاب سره کـار کـاوه. ورور مـې هـم راسره پـه کـار کې بوخـت و. هلتـه د نـاقلينو لـوی کلـی ابـاد شـوی و. شـاوخوا نـور د پښتنو کلي ابـاد شـوي وو. هـر چـا ځانتـه مځکـه اخيسـتې وه ، باغونـه جـوړ شـوي وو ، هـره خـوا ښـه شـنه ښکاربده. پـه درې کـالو کـې مې يـو څـه پيسـې پيـدا کـړې، مځکـه مې واخيسـتله، مـا هـم ځانتـه کـلا جـوړه کـړه. د کـلا مخې تـه مـې بـاغ او باغچـه جـوړه کـړه. ځانتـه مې واده وکـړ. ورور تـه مـې هـم کـوژده وکـړه. لـږه مـوده پـس مـې څو اسـتحقاقه ځمکـه نـوره واخيـستله پـوره غلـه دانـه بـه کېدلـه. مالـداري مې ډېـره وه.

پـه دې وخـت کـې يـې رانـه اوبـه وغوښـتې ويلـې: بچيـه کـه تکليـف کېـږي نـه، يـو کټـوری اوبه خو راکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ورته یو جام اوبه راوړې، هغه په یوه ساه اوبه وڅښلې. جام مې ترې ونیوه، ما وې کاکا جانه ستا نوم څه دی؟

ده ویل خاورې شمس الدین.

ښه کاکا کیسه کوه.

ویلې: خدای ښه مالداري او زمینداري راکړه. ورور ته مې داسې واده وکړ، چې دوه شپې او ورځې مجلسونه کېدل، خوښدې مې هم واده شوې، الله رابانديې ښې شپې ورځې راوستې. هغه لړ غلی شو، بیا یې وویل خو اوس..! زر زر یې سترګې ورپولې، په ږیره یې لاس تېر کړ، په دغه حالت یې زما شک پیدا شو، ما وې کاکا جانه ولې؟ اوس څنګه؟ هغه بیا خپل سر واړاوه راواړاوه، وې ویل بچیه ورک یې کړه، په اوس خبرو کې څه خوند نشته دی.

په دې وخت کې دوکاندار یوه پیاله چای ورته راوړ، ما ورته د چایو پیاله ورکړه، هن کاکا جانه دا چای وڅښه، خو اصلي کیسه به راته خامخا کوې.

هغه دوه درې ګوټه له پیالې نه وکړل، خپل څادر یې د کوناټي نه لاندې کړو، وې ویل:

په اوسنیو کیسو کې ټولې بدبختیګانې دي، ښه څه پکې نشته، په غبرګ له بدو پېښو نه. غوږ ونیسه اوس به درته یو ازې خپله کیسه او د سترګو لیدلی حال ووایم.

زما درته غوږ دی کاکا جانه، کیسه کوه.

بچیه بلا دې واخلم رښتیا ده، چې د ظاهر شاه باچاهي ډېره ښه وه، ارامه ارامي وه، هر چا ښه هوسا ژوند درلود، دا خبرې نه وې، له داود خانۍ نه نیولې ان ترننه پورې یوه ورځ له بلې نه بدتره ده، جګړې دي، مرګونه دي، د کلیو او ښارونو ورانول دي، دا څه بدحال دی. موږ خو له پلار نیکه نه مسلمانان یوو، په همغه پخواني اسلام باندې مو ښه ټینګه عقیده ده. اوس خو هرڅه بدل شول، د طالبانو په وخت کې خو بیخي بل ډول کارونه وشول، ږیره لنډه ده، ږیره اوږده کړه. د اسلام دین یې په ږیره پورې غوټه کړو. اخر یې داسې کانې وکړې، چې د افغانانو تاریخ او فرهنګ یې په سین لاهو کړو د ټولې دنیا پام یې ځانته راواړااوه، نتیجه یې دا شوه، چې امریکا او انګرېزان یې راوخوځول او زموږ ملک یې پرې ونیو. په دې وخت کې یې شاوخوا پام وکړ، وې ویل: له ډاره څه نشو ویلی، زړونه مو له سرو وینو نه ډک دي. اصلي خبرې ته راځم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري میاشتې مخکې مـوږ د بلـخ پـه شـولګره کـې وو ، حـالات ورځ پـه ورځ رابانـدې خرابېـدل. جګـړه لـه یـوې ورځـې بلـې تـه ښـه تودېدلـه. امریکایـان او انګرېـزان چـې کله مزارشریف تـه راورسـېدل، پـه طالبـانو یـې سـور اور راښـکته کـړ. شـمالي ټولوالـه د دوسـتم ملېـشې د امریکـایي قـواوو سـره یوځـای پـه طالبـانو لاس پـورې کـړ، ښـار یـې لـوټې لـوټې کـړو ، ویـل کېـدل چـې امریکایـان بـې پنجـاه و دو د طالبـانو پـه مرکزونـو راغـورزوي. دغـه ظـالم شـی چـې یـې استعمال کـړو ، د طالبـانو پیږمـې وشـلېدې. یـره تـه بـاور وکـړه کـه دغـه شـی یـې نـه وای اسـتعمال کـړی، د طالبـانو مـاتې ګرانـه وه. مرګونـه او جنګونـه کلیـو تـه راوغزېـدل، د ګلـیم جـم او ربـاني ټوپـک والا پـه کلیـو راوختـل، د پـښتنو هـر کلـی بـه یـې امریکـایي فوځونـو تـه پـه ګوتـه کـاوه، ورتـه ویلـې بـه یـې چـې دا ټـول طالبـان دي. هغـوی بـه هـوایي بمونـه پـرې راغـورزول، د کلیـو بـې ګنـاه خلـک، ښـځې، ماشـومان او بوډاګـان بـه یـې قتل کړل. د پښتنو په کلیو کې څوک ژوندي نه دي پاتې.

یـوه ورځ مـې خپـل آس زیـن کـړو ، د یـوه خپلـوان پوښـتنې تـه تلـم. خپلـوان څـوک و ، خـو هغـه زمـا زوم و. ډېـر سـخت ټپـي شـوی و ، مـا وی چـې پوښـتنه یـې وکـړم. پـه سـره ډزه کـې لـه کـوره ووتلـم، د هغـه کـور پـه بالاحـصار کـې و. کلـه چـې زه هلتـه وررسـېدم، د بالاحـصار پـه کـلا سـخته جګـړه روانـه وه. زه پـه چـالاکۍ سـره د زوم کـور تـه ورسـېدم. د هغـوی لـه کـلا نـه تـور سـرې راووتـې، پـام مـې ورتـه کـاوه ټولـو ژړل. زه لـه آس نـه کـوز شـوم، زر زر ورغلـم. پـه دروازه کـې مـې لـور مخـې تـه راغلـه، وارخطـا لـه ژړا نـه یـې سترګـې سـرې اړولـې وې، هغـې سمدسـتي زمـا خواتـه رامنـډه کـړه او چیغـې یـې جـوړې کـړې، پـه غېـږ کـې مـې ونیولـه، مـا وی څـه خبـره ده؟

ویـل خبـره لـه خبـرې نـه وتلـې ده، بهـادرخـان یـې نـن ښـخ کـړ، بچـي مـې حېـران پـاتې شـول. مـا وې دا څـه وای. پـه وارخطـایي سـره دننـه کـلا تـه ننوتلـو ، کتـل مـې چـې کـلا کـې څـو تنـه سـړي او ښـځې سـره ناسـتې دي، یـو مـلا هـم پـه هـوجره کـې ناسـت دی، څـوک چـې نـوي راځـي، هغـه یـو د قران مجید سورت وایي او دوعا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هوجره کې کښېناستم، څوک تلل او څوک به راتلل. په کلا کې ګڼه ګوڼه زياته وه. يوه سپين ږيري په جګ اواز وويل: ورونو راځئ، چې اوس نورو شهيدانو ته ورشو. ټول خلک پاڅېدل، له يوه سړي نه مې پوښتنه وکړه، ما وې وروره نور هم څوک مړه دي؟ هغه ووې چې په بالاحصار کې او نورو کليو کې بې شمېره خلک بې وژلي دي. د ننه په بالاحصار کې مړي پراته دي، لا جګړه روانه ده، امريکايي او انګليسي قواوو د طالبانو بېخ ويستلی دی. طالبان خوځه کوي، د کليو بې ګناه پښتانه يې ټول قتل کړل. دا خلک د کلي نورو مړو ته ورځي. ما وې وروره زه به هم درسره ولاړ شم. هغه وې ولې نه راځه، چې ځو. هغه رانه زر پوښتنه وکړه، ويلې: وروره ته د کوم ځای يې؟ زه د شولګرې د لوی کلي يم. د اختر محمد د زوی بهادر خان پوښتنې ته راغلی وم، له بده مرغه چې په مړي يې راواوښتم. مونږ لا په خبرو کې وو، چې مخامخ په يوه کوڅه ور روان وو.

تلو تلو وړاندې يو جومات مخې ته راغی. ډېر خلک پکې راټول شوي وو، چا اودسونه کول، څوک په لمانځه ولاړ وو. موږ هم زر زر اودسونه تازه کړل، جومات ته ورننوتلو. د ماسپښين جمعه ودرېده، په پای کې ملا صاحب دوعا وکړه. ملا دا هم وويل: لاس پورته کړئ، چې الله تعالی له موږه دا شر پورته کړي. شهيدان دې خدای وبښي، هر څوک چې زموږه خاورې ته، زموږ خلکو ته په بدو سترګو ګوري، خدای دې پخپله خدايي سره واخلي. په اخر د دوعا کې ملا امام وويل: ورونو د شهيدانو ليدو ته به ټول ورشو، وخت کم دی، چې د ښخېدو وخت يې رارسېدلی دی. ملا مخکې شو او نور خلک ورپسې شول، د جومات تر څنګه يوه کور کې درې تنه شهيدان شوي وو. لومړی د هغوی ليدو ته ورغلو، دوعا مو ورته وکړه. د بيا د کلي په يوه وړاندې کوڅه کې شپږ تنه شهيدان شوي وو. د يو تن صورت روغ و، مګر نور پېنځه تنه بيخي چېتدلي وو. له پېژند ګلوۍ نه وتلي وو. خلکو خپلو کې سره غلي غلي ويل: هغه نور مړي لا د دېنه هم زيات خراب شوي دي. ما له يوه نه پوښتنه وکړه: انډيواله نور مړي هم شوي دي؟

هغه راته په ډډه وکاته، ته لا نه يې خبر؟ ما وی نه نه وروره زه د بل ځای نه راغلی يم. سړي راته د کلي کوز سر کوڅې ته ګوته ونيوه، ويل: هغه لوړ چنار وينې؟ ما وې هو. د هغې چينار څنګ ته يوه ژوره سيمه کې يو کلی دی درويشت تنه پکې قتل شوي دي. د دغو مره مړو ښخېدل څومره ګران کار دی. بيا مې بله پوښتنه ونه کړه، پوه شومه چې پښتانه يې تباه کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کليو ټول مرې ان تر ماښامه د تورتم لګېدو پورې ښخ شول. زه ناوخته د لور کور ته وخوزېدم، تورتم لګېدلی و، چې د هغوی کلا ته ورسېدم. په دروازه کې څو تنه هلکان ولاړ وو، چې يو تن يکې زما لمسی و. هغه د ننه ننو ېستم. هوجره کې خبرې اورېدل کېدې. سر مې ورد ننه کړ، چې کتل مې خپلوان څو تنه سره ناست وو. ټول پخپل ځای ودرېدل، ما ورته د مړو د ښخېدو کيسه تېره کړه. هغوی وويل: مور هم دا دی اوس ترې راغلو. ښه شو ټول مړي خاورو ته وسپارل شول. اختر محمد چې د 65 کالو سړی و. هغه هم لږه شېبه پس رانټوت. يو بل خپلوان ورته ډوډۍ راوړه. په هوجره کې ناست کسان ډوډۍ ته کښېناستل. له چای او ډوډۍ نه وروسته ځينې کسان کورونو ته ولاړل، يوازې اختر محمد او واړه يې پاتې شول. تر نيمې شپې پورې مې هغوی ته تسلي او ډاډ ورکاوه. شپه مې ورسره سبا کړه، سهار وختي مې آس زين کړو او له هغوی نه مې رخصت راواخيست او د کور په لور مې آس قمچين کړ.

ماښام تېر خپل کلي ته ورسېدم. څنګه چې د لوی لارې نه د کلي په لومړۍ کوڅه کې مې آس ورو کړ او په کوڅه باندې مخامخ روان شوم. لا يوه ټوټه مزل مې نه و کړی، چې وړاندې د کوڅې په منځ کې د خلکو ګڼه ګونه وه، تورتم و د ځينو کسانو سره لاټينونه و. د کوڅې بل اړخ ته روان و. په يوه سړي مې غږ وکړ: وروره ودرېږه، يوه پوښتنه درنه کوم.

هغه پښه نيولی شو، ودرېد. زه خواته ورنږدې شوم. وروره څه خبره ده، په دغه کوڅه کې ډېر خلک روان دي؟.

ولې ته خبر نه يې؟

نه نه زه خبر نه يم، خير خو دی؟ خير چېرته دی، د ملک کاکا دوه زامن يې يې د شولګرې په دوکانونو کې وژلي دي.

له آسه کوز شوم، سمدستي مې زړه درزا پيل کړه.

وروره د کوم ملک، ددې کلي خو يو ملک دی نو !

ملک افسر خان نه پېژنې؟

دا څنګه؟ دا کله؟ په مغزو کې مې کړنګ وشو. هغه زما تره يادوې؟

راځه نورې خبرې پرېږده، خو سيد اجان او ميرا جان يې نن ماسپښين دواړه وژلي دي، سبا ته يې ښخوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور نو په ځان پوه نه شوم، سمدستي مې ځان ور ورساوه. آس مې په ډېره کې وتاړه او زه د کلا دروازې ته ور روان شوم. دومره وارخطا وم، چې دوه ځلې د کلي دروازه کې راخطا شوم. پښې مې اړو پړ شوې، نژدې را لوېدلی وم. په دروازه کې ورننوتلم، د ښځو ژړا او ویرونه مې مې غوږ ته راورسېدل. د کلا په دالان کې خلک راجمع وو. پام چې مې وکړ، وړاندې برنډه کې دوه جنازې پرتې وې. ښځې ترې شاوخوا ناستې وې. ټولو زه ولیدم، چې ورروان وم. زما په لیدو د ژړا غړونه یو انګور جوړ شو. وارخطا وارخطا مې ځان ورورساوه.

د دواړو جنازو د شهیدانو د کټونو په بازوګانو مې لاسونه کېښودل او ورپرېوتم. بیا مې ځان ونه پېژانده، تر ډېره وخته پوره په کلا کې د ساندو او ویرونو چیغې پورته کېدلې. کاکا مې راغاړې وت، سلګو نیولی و. هر چا په زوره زوره ژړل. لږ لږ په ځان پوه شومه، د کټ بازو ته چا کښېنولم، زړه مې راټینګ کړو، اوښکې مې پاکې کړې، ایله دومره مې له خولې ووتل: دا څنګه چل شوی دی؟

کاکا مې په ژړغوني غږ وویل: بچیه دا یې ماسپښین د شولګرې په دوکانونو کې وژلي دي. د کلي نور کسان یې هم وژلي دي. په دې وخت کې له بیرون څخه یو تن راغی، داسې یې وویل: هدیرې ته یې مړي راوړي دي، خلک په هدیره کې راټول شوي دي، ناوخته دی دا مړي راا خلئ. خلک له دواړو جنازو نه تاو شول، ښځو او نرو د کور لوی وړو ویر جوړ کړو. جنازې پورته شوې، د کلا تر دروازې پورې ترڅو چې جنازې وتلې، ویرونو کلا لړزوله. په بیړه سره جنازې له کلا نه ووتلې. د کلا په دروازه کې ښځې او ماشومان ودرېدل. د سیداجان او میراجان مېرمنو خپل ویښتان شکول او چیغې یې وهلې، ترڅو چې دواړه جنازې یې له سترګو پناه شوې. جنازې په منډه منډه خلکو هدیرې ته ورسولې. د هدیرې په څنګ کې لوی میدان و، نورې جنازې هم پکې ایښې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خدای مخلوق راغونډ شوی و ، سپین ږیري، تور ږیري، واړه ځوانان ټول د شاوخوا کلیو نه راغلي وو. د هدیرې په وړاندې ګوټ کې ځای پر ځای تور سرې هم ښکارېدې. عمومي جنازه وشوه، یوه د سپینو جامو ملا د خلکو مخې ته ولاړ و ، وعظ یې کاوه. د وعظ په پای کې یې داسې وویل: ورونو لاس پورته کړئ، الله ته سوال زاری وکړئ، ترڅو زمونږ په وطن کې جګړه بنده شي. هر چا زمونږه وطن وران کړو ، اخر امریکا راپسې راغله. زمونږ په خوار اولس یې خپلې وسلې ازمېښت کړې. اوس پرې وار د امریکایانو او انګریزانو دی. کلي او ښارونه یې چې څه پاتې وو ، دوی په بمونو او راکټونو وویشتل. په دې لوټ شوي او تالا شوي ملک کې نور څه پاتې دي، چې دوی له مونږه څه غواړي. خدایه څوک چې په مونږه ظلم او ناروا کوي، له مخه یې تباه کړې. په دې وخت کې یوه تور ږیري سړي د ملا صاحب په غوږ کې یو څه وویل، ملا نورې خبرې د امریکا په باب ونه کړې، خوله یې ونیوله. یو حدیث یې تېر کړ، نورې خبرې یې په نیولي غږ وکړې. د شهیدانو جنازه وشوه، خلکو مړي پورته کړل او هدیرې ته یې هر مړی خپل خپل قبر ته یووړ. مړي ښخېدل او د قبرونو په سر ملایانو په جګ اواز د خدای کلام آوراوه. هر ملا د زړه له اخلاصه مسئلې کولې. چا خاورې ده مولې او په قبر یې شیندلې. ځینو له ځانه سره پټ پټ د شونډو په سر کلیمې ویلې. چا د مړو د قبرونو له پاسه څادرې نیولې وې. د قبرونو ترڅنګه وړاندې د شهیدانو خپلوانې، تور سرې ښځې یو تر بله نژدې ناستې وې. د هرې ښځې پرمخ او ښکې روانې وې. د یوه قبر څنګ ته د ښځو د ډلې په منځ کې یوه ښځه نورو ښځو له لاسه نیولې وه، خو هغې ښځې چیغې او نارې وهلې. همدا یې ویل: خدایه په دوستم او امریکا تندر راوارتوې ! زما بچي یتیمان شول، الله کور مې وران شو، خدایه ته خو د ظالمانو کور وران کړې. همدا یې ویل او ستونی یې بند شو، اواز یې په ټپه ناست و ، بې خودې پرې راغله. نورو ښځو په غېږ کې ونیوله او پرې راټولې شوې، هدیره کې بده ورځ جوړه وه، ژړا او چیغې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هدیره کې د ټولو خلکو شونډې وچې وې، له خلو نه یې اسویلي باد بېدل.

مړي ښخ شول، دوعا وشوه. وروسته بیا د هدیرې په سپین میدان کې خلک ودرېدل او اخري دوعا او فاتحه وشوه. خلک له هدیرې نه هرې خواته روان شول. په ټولو کلیو کې یو شان خپګان و، د شپې له خوا د بالاحصار په کلا توده جګړه روانه وه. ډېر طالبان دننه په کلا کې بند پاتې وو او مقابله یې کوله. تسلمېدو ته یې غاړه نه ایښوده. له شمالي ټلوالې او امریکایانو سره په سخته جګړه اخته وو. له دواړو خواو نه مړي زخمیان کېدل. ځینې مړي زخمیان به کلیو ته راچلېدل، په بالاحصار څو ورځې جګړه کېدله. امریکایي عسکر له بالاحصار نه راتاو شوي وو، د ټانکونو او هوایي الوتکو غړمبا ټول مزارشریف لړزاوه. سبا ته وختي په کلیو کې احوال ولګېد، وویل شول چې بالاحصار یې ونیو، طالبان یې تسلیم کړل او ویې وژل.

او دا هم ویل کېدل، چې د طالبانو سره پاکستاني جنګیالي هم وو. مازدیګر لمر په غړغړه و، یو زخمي یې په آس اچولی کلي ته راوړ. د زخمي په خوله کې ایله ښېله ساه وه، نور ختم و. یو زلمی چې ددغې کلي دا زخمي چې بې راوړ، خلک ترې راتاو شول او پوښتنه بې ترې کوله. لو مړی هغه هېڅ نه ویل، خو چې د کلي خلکو ډېر ټینګ کړ، پخپلو وچو شونډو یې ژبه وګرځوله. سترګې یې راووېستلې، داسې یې وویل:

وروره د ځانونو غم کوئ، والله که مو ژوندي پرېږدي. د امریکایانو سره یوځای دوستمیان او ټلواله یوځای په طالبانو پسې ګرځي، چې نوم پښتون مخې ته ورځي، ژوندی یې نه پرېږدي.

زموږ خوا ته ښه رانژدې شو، په کراره یې موږ ته داسې وویل:

فکر مو اوسه په دې وخت کې یوځای ډله ډله مه درېږئ، همدا نن غرمه زه خبر شوم، چې له کلیو نه پښتانه په یوه بهانه او بله بهانه بیایي، پام کوئ فکر مو اوسه. ښه به دا وي، چې پخپلو کورونو کې ونه اوسېږئ، ځانونه غېب کړئ.

د سړي په خبره مونږ د جومات چنې ته ولاړ کسان حېران پاتې شوو. خپلو کې مو سره وویل: درځئ چې اوس کورونو ته لاړ شو. سبا ته به په حالاتو ځانونه پوهوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپه د کلیو خلکو باندې په وېره او ډار تېره شوه. سهار شو، ما ځان لږ وختي د جومات مخې ته ورساوه. کتل مې چې په وستل کې درې څلور تنه کلیوال ناست دي سره غږېږي. زه د هغوی خوا ته نږدې ورغلم، سلام مې واچاوه ورسره کښېناستم. هغوی د حالاتو په باب سره خبرې اترې کولې. وړاندې په کټ کې په نرۍ لاره یو سړی په آس سور راروان دی. موږ ټول د هغه په تماشه شوو. موږ پوهېدو چې دغه سړی خامخا د کلي دی، کوم نوی احوال به یې راوړی وي. موږ لا په دې سوچ کې وو چې هغه زموږ نه وړاندې د کلي په لویه دروازه راننوت. د وستل ترمخه په لاره راروان و. کله چې موږ ته راورسېد، له آس نه کوز شو. موږ ټولو هغه وپېژانده چې هغه د کلي یو سړی و، زوی یې په بالاحصار کې له طالبانو سره عسکر و. هغه خپل آس ودراوه او زموږ خوا ته راغی. سلام یې واچاوه، موږ ورته ستړي مشي وویلې. زموږ له ډلې نه یو تن ډېر بې واره و. دستي یې ترې د هغه د زوی پوښتنه وکړه. ویلې لومړی دا وایه چې زوی دې ژوندی دی که نه؟

هغه چې رنګ یې زېړ آلوتی و، شونډې یې وچې وې، خپله ژبه یې په وچو شونډو وګرځوله، ویلې نه؟ ډېرې پوښتنې مې له یو بل نه وکړې، مګر هېچا راته څه معلومات رانکړل. بېګا مازدیګر ټول بالاحصار تسلیم شوی دی، کومو کسانو چې مقاومت کاوه، هغوی یې نیولي دي، زیات پکې مړه دي.

ما وی وروره ته خو پوره کیسه وکړه، څنګه چل شوی دی؟

هغه د بالاحصار پلو مخ واړاوه، ویې ویل: وروره د محشر ورځ تېره شوې ده. پرون په بالاحصار الوتکو بمباري کولې او لاندې توپونو او ټانکونو په بالاحصار اور بل کړی و. د ماسپښین نه وروسته جګړه ودرېده. په بالاحصار د دوستم او رباني دوی عسکر وروختل. خارجي قواوې هم د بالاحصار په شاوخوا کې وې. دومره مخلوق مړ شوي دي، چې په زرګونو طالبان وژل شوي دي. حېران دې ته یم چې په مړو به څه کوي، ځکه چې هغه خو د ښخولو نه دي او نه څوک شته دی، چې دومره قبرونه اوباسي، خو خلکو سره خپلو کې ویلې چې مړي په بیلدوزرو ښخوي. کندې ورته اوباسي او مړي ورته ورګوزاروي. ډله ییزو قبروو کې یې وراچوي، ژوندي چې څوک پاتې دي، هغوی زندان ته بیایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولو کليو کې پښتانه رانيسي او له کوره يې باسي، له ځان سره يې بيايي. دومره خلک يې نيولي دي، چې د پېنځه شپږ زرو نه خامخا زيات دي. دا خو ټول طالبان نه دي، خو چېرته چې يې پښتانه پيدا کړي دي، نيولي يې دي. زه په همدې خاطر نن دلته راغلی يم، چې دا پاتې پښتانه خبر کړم، چې د ځان غم وخوري، که نه نو خبره خرابه ده، هو خرابه ده !.

دوعا وشوه، له جومات نه خلک خواره شول او خپلو کورونو ته لاړل. زه هم خپل کور ته راغلم. د ماښام له ډوډۍ نه وروسته په دې شپه تر ډېره کښېناستم. ماشومان او مېرمن مې ويده شول، زه هم پخپل کټ کې پرېوتم. ما لا ډېره نه وه لګولې چې د کلي سپو غپا جوړه کړه. غوږ مې چې ونيوه، د کلي په هره کوڅه کې د سپو غپا زياتېده. زه له کټه راجګ شوم او د کور برنډې ته راووتم. د کلي شاوخوا ته مې پام وکړ، سپو همغه شان غپلې. د کلي د کڅ سرته په سرک کې موټرې د کلي په لور راروانې وې. سړک زموږ د کلي ترڅنګه تېر شوی و، ما ښه ورته ځان ځير کړ. ما وی چې دا به د دوستم دوی عسکر وي، چېرته به ځي. د موټرو څراغونه به کله ګل شول او کله به ولګېدل. سړک خو بې له هغې کندې کندې و، ما فکر کاوه، چې دا موټرې په لوړو ژورو کې خېږي او کوزېږي، ځکه يې سترګې نه معلومېږي. خو هغه د دوی خپل مانور و. ما هېڅ فکر نه کاوه، چې ګنې دوی به کلي ته راځي او خلک به له کورونو نه وباسي. موټرې راروانې وې او سپو هم ډېر غپل.

زه لاړم بېرته مې ډېره واچوله، نسوار مې لا خوله کې دي، ښه پوره وخت په سوچ کې لاړم. يوه شېبه وروسته مې شور او غرپا تر غوږ شوه. بيا مې سر له کړکۍ رابهر کړ، لاندې کوڅه کې هرې دروازې ته وسله وال سړي ولاړ دي، د کلي منځ ته مې چې سترګې واړولې، شور او غالمغال دی. د مازديګر د بوډا سپينږيري خبره مې ښه زړه ته ودرېده. تر مازديګر ناوخته د جومات په شاوخوا کې د کلي خلک خپلو کې سره جرګه جرګه کېدل، همدا بې ويل چې څه چاره ولټوو. اوس خو خبره زموږ سرته راغلې ده. ښځې او کورونه خو نشو پرښودلی. هرڅه چې راباندې کېږي، کېږي به ! مرګ مو قبول دی، خو دا شرم نشو قبلولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تاريخ کې به مو بچو ته پېغور پاتې شي. تر ناوخته همدا فيصله وشوه، چې په همدې خپل کلي کور کې به ناست يو مرګ وي او که درد، همدلته به يې تېروو. هلته ورانديې د جومات په برنډه يو زوړ بوډا سپين ږيرى ناست و، خپلې تسبيې يې اړولې. خلکو ته يې مخ راواړاوه، ويې ويل: هلکانو پام کوئ دا ترکمن او ازبکان مو نه پرېږدي، موقع ورته په لاس ورغلې ده، په هر سبب چې وي دا ځل پښتانه بې مرګه نه پرېږدي. تاسې خپل اتفاق او بيا لارې ګودري ګورئ. اګرچې پښتانه بې اتفاقه قوم دى، دا ټولې نادودې يې پخپله په ځان راوستې دي، که دوى لږ په اتفاق واى، مشر او کشر يې معلوم واى، د بل په د سيسو نه غولېداى، داسې حالت به پرې ولې راتلاى؟

اوس پخپلو کې سره يو شئ، يوه خبره غوټه کړئ او بيا پرې عمل وکړئ که نه نو دا ځل بيخي دل کېږئ. د بوډا خبره چې خلاصېده، ملا د ماښام اذان وکړ. خلک په جمعه ودرېدل، د لمانځه په پاى کې ملا امام دوعا وکړه او د دوعا په اخر کې يې وويل: ورونو لاس پورته کړئ، چې الله پاک سوله راولي، زموږ د مسلمانانو خو ددې زورور ظالم سره زور نه رسېږي، خداى دې پخپله خدايي سره مسلمانانو ته برى ورکړي. دا ځل پښتانه بې مرګه نه پرېږدي.

زه له په دې فکر او سوچ کې وم، چې د کلا دروازه وټکول شوه. مېرمن مې راجګه شوه، ويلې سړيه پاڅه دروازه ټکېږي. زه له کټ نه پاڅېدم، ښځې ته مې وويل: تاسې مه وارخطا کېږئ، کېداى شي د کلي څوک وي او ما سره يې څه کار وي. زه راښکته شومو شاته مې مېرمن هم راپسګې جوخته راروانه وه. د کلا دروازه مې خلاصه کړه، کتل مې چې شپږ تنه ټوپک والا ولاړ دي. مېرمن مې چې دوى وليدل، په چيغو يې لاس پورې کړ. دغسې چيغې د کلي په هر کور او کوڅه کې اورېدل کېدې، سړو وويل: خوارجان ګريه نه کن، شوهرت زود پس می آيد !.

ما يوازې خپلې ښځې ته همدومره وويل: دروازه کلکه کړه، زه بېرته راځم ! زه دوى له ځان سره روان کړم. دوى راته يوازې دا وويل، چې د کلي ټول خلک يې غوښتي دي، په زړه کې دې بل څه تېر نشي. ماته د بوډا خبره بيا نبغه مخې ته ودرېده. روان يې کړم، د کلي د هرې کوڅې نه يې خلک راوېستلي وو او د سړک په خوا روان وو. موږ هم سړک ته ورسېدو. په سړک ډېرې موټرې ولاړې وې، د کلي ټول خلک يې سړک ته راوستل، يوازې د وسله والو نه يو چا غږ وکړ، وې ويل: "برادران شما را قوماندان صاحب خواسته چيزى ګپ ميزند ، ديګر هيچ ګپ نيست ".

(c) ketabton.com: The Digital Library

نـور يـې هـېڅ ونـه ويـل. د کلـي ټـول خلـک يـې پـه مـوټرو کـې کـښېنول او د مزارشـريف بالاحصار په لور يې حرکت وکړ.

مـوټرې خـو څـه عـسکري وې او څـه چکلـې لارۍ وې. ټـول کلـی پـه ژړا او چيغـو پـاتې شـو، سپو هماغـه شـان غپلـې چـې مـوټرو حرکـت وکـړ. پـه هـر مـوټر کـې وسـله وال د کلـي د خلکـو سره کښېناستل، د بالاحصار په لوري موټرو حرکت پيل کړ.

زه يـې هـم يـو مـوټر تـه وخېژولم، پـه هـر مـوټر کـې د کلـي خلکـو يـو تـر بلـه سره پېژنـدل. زمـوږ سره پـه مـوټر کـې هـم ټـول بلـدي کـسان ناسـت وو، تـوره شـپه وه، تـورتم کـې يـو بـل سره نـه ليـدل، مګـر يـو بـل سره بـه چـې خبـرې وکـړې، پـه مـوټر کـې ناسـتو کـسانو بـه هغـوی او چـت وپېژنـدل. لـږه شـېبه چـې مـوټرو لار ووهلـه، خلـک زمـوږ پـه مـوټر کـې غلـي ناسـت وو. ناڅاپـه د مـوټر لـه يـوه ځـاي يـوه تـن داسـې وويـل: د طالبـانو دې خـدای کـور وران کـړي، د هېچـا يـې نـه منلـه، ټـول پـښتانه يـې پـرې قتـل کـړل. خپلـه خـو قرانګـو کـه بـه د اسـلام او پـښتونوالي نـښه ورکـې وه، خوشـې ټـولې دنيـا تـه يـې پـښتون سـپک سـپاند کـړ. ګـورئ پـه دا نيمـه شـپه ټـول کلـی يـې لـه خلکـو خـالي کـړ. ای ورونـو پـه دې ښـه پـوه شـئ، چـې مـوږ او تاسـې مـرګ تـه بيـايي. پـه مـوټر کـې ناسـت کـسان ټـول پـوه شـول، چـې دا خـو د کلـي (ميـراب) صـاحب ديـن اکـا دی. پـه دې وخـت کـې يـو تـن ټوپـک والا پـرې ګراغـوټه شـو، پـه کونـداغ يـې وواهـه. صـاحب ديـن اکـا يـو اخ وکـړ. پـه مـوټر کـې ناسـتو کـسانو ټولـو پـه يـو اواز ټوپـک والا تـه ويـل: مـه چـې د کلـي ميـراب ونـه وهـې، دی خـو طالبـان يـادوي، تاسـې يـې خونـه ياسـت يـاد کـړي. دا خـو د ټـول کلـي خـدمتګار غريـب سـړی دی، ولـې دې پـه کونـداغ وواهـه، دومـره د پـښتنو ټکولـو تـه تـږي ياست؟

ټوپک والا په قهر او غضب وويل: ګپ نزن، شما طالبای بی فرهنګ وحشی !

ټولـو پـه مـوټر کـې ناسـتو کـسانو ورتـه وويـل: خولـه دې سمه خـوزوه، ردې بـدې مـه وايـه !. يـو تـن کليـوال وويـل: ورونـو ده سره ځـان مـه سـموئ، پرېـږدئ چـې چېـرې مـو وړي، نـورې خبرې به هلته د دوی مشرانو سره وکړو. هغه بيا وويل: "والله اګر به ګپ زدن ات بماند ".

د هغـه لـه دغـې خبـرې سره ټـول چـوپ او غلـي کـښېناستل. مـوټر روان و، ډېـره لاره يـې ووهلـه. ترڅـو چـې د مزارشـريف بالاحـصار تـه وررسـېدو. مـوټرې ودرېـدې، شـپه هـم پـه وتـو وه، چرګانو اذانونه کول، چې مونږ د بالاحصار دروازې ته مخامخ په سړک ودرېدو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه شېبه په موټرو کې ناست وو، له موټره مې چګې پام کاوه، د بالاحصار مخې او شاوخوا دومره ډېرې موټرې او خلک لیدل کېدل، چې هېڅ په شمېر کې نشوای راتلای. یو تن زموږ موټر ته نږدې راغی، د موټر سیټ کې یې کوم یوه سره څه وویل او بېرته لاړ. لږه شېبه وروسته وسله وال د سړک دواړو غاړو ته ودرېدل، د بالاحصار د کلا دروازې پورې پر سړک ټوپک په لاس عسکر ولاړ وو. شپه ووته، رڼایي ولګېده، هرڅه لیدل کېدل. ټانکونه او توپونه ځای پرځای ولاړ وو، وړاندې امریکایي عسکر ښکاره ترسترګو کېدل، له درېشۍ او وسلو نه اوچت پېژندل کېدل. زما زړه کې دا تېرېدل، چې امریکایان خو شته دی، په موږ به څوک ظلم نه کوي. له موټره راښکته شو، په سړک یې مخامخ د بالاحصار د کلا دروازې ته روان کړو. زموږ د کلي خلک یې ټول په سړک روان کړل. کتل مې چې د بالاحصار د کلا په دروازه خلک ورننوتل. کله چې موږ دروازې ته ورنږدې شو، څو تنه خارجي کسان او د دوستم او رباني یوه ډله قوماندانان او مهم کسان ولاړ وو. دروازه کې وسله وال کسان په داسې حال کې و، چې چا په دروازه کې د ننوتلو په وخت کې خلک شمېرل د یوه تن سره قلم او کاغذ په لاس کې و. ځینو وسلې تیارې نیولې وې، له دروازې به دوه دوه تنه دننه ورننوتل.هغوی به زر زر شمېرل. زه چې دروازې ته ورورسېدم، دویم تن راسره زموږ د کلي یو خیاط (کالي ګنډونکی) ملګری شو. هغه د ننوتلو په وخت کې ماته وکتل او ما هغه ته. له دروازې تېر شو. دننه لاړو، چې پام مو وکړ، دننه د بالاحصار کلا خو پخوانۍ عسکري کلا ده، چې بې شانه لویه ده، په زرګونو خلک پکې ځايېږي. دننه پکې ودانۍ ډېره ده، موږه چې لږ وړاندې ورتېر شو، ټوپک والا ودرولو. شاته مې چې پام کاوه، زموږ د کلي خلک ټول ولاړ وو. پنځوس متره وړاندې د کلا دیواله ته څیرمه بې شمېره ډېر خلک ناست وو، څو تنه وسله وال ورته ولاړ وو. مخامخ د یوې لویې ودانۍ په غټو کوټو کې د خدای مخلوق ناست وو. همدا شان په دواړو چپ او ښي پلو څو متره وړاندې کوټو کې یې طالبان اچولي وو. ما چې په کلا کې دننه دا د خدای مخلوق ولید او ټول حالات مې له نظره تېر کړل، پوه شوم چې دا دومره ډېر خلک یې تش د طالبانو په نوم راوستلي دي.

موږه سره په کلا کې دننه سمدستي بل ډول چلند کېده، نه مو چا خبرو ته غوږ ایښوده او نه یې راته د انسانیت په سترګه کتل. لمر راوخوت، موږ لا همغسې ولاړ وو. ځینې کسان چې بې وسه وو او یا سپین ږیري و، هغوی ځای پرځا ېناست وو. په دې کې دوه وسله وال راغلل او داسې یې وویل: اوغانا بشیند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ پخپلو ځايونو کښېناستو. د ورځې تر دولسو بجو پورې ځای پر ځای ناست وو. اوبه او ډوډۍ يې نه راکوله. ما چې د کلا د ټولو راوستلو خلکو او طالبانو په ګډون اټکل وکړو، تقريباً شپږ زره کسان به وو. د ورځې له دولسو بجو نه وروسته يې اوبه راوړې. هر چا اوبه وڅښلې، خو همدا به يې ويلې: د خپلځايه مه ښورېږئ. هر څوک بايد پخپل ځای کښېني، بله خبره نشته دی، همدا نن تاسې د مزار ښار ته بيايي. هلته کومه عمومي غونډه ده، د خبرو اترو لپاره غونډه جوړه شوې ده.

يوه تن په ناستو کسانو کې ورناري کړې: وروره بې له هغې مو وژنئ، دومره خو وکړئ، چې لږ خواړه او اوبه خو راته راوړئ، له لوږې او تندې مو ولې وژنئ. وسله وال چې اصلاً ازبک ښکارېده، خيرن لنګوټۍ يې له سره تاو کړې وه، د نسواري بخمل اوږد کميس يې په تن و، لنډ پرتوګ او زاړه عسکري بوټان يې په پښو و، چيته پوزه او شنې بخنې سترګې يې وې، لنډکی ږيره يې وه. د ډېرشو کالو به و، له نورو نه دی لږ د انصاف خاوند و. ويلې: برادرا از انجا از چاه در سطل آب بياريد، مګر درينجا نان مان نيست. دوه تنه ګرندي پاڅېدل اوبه پسې ولاړل. د هر چا خوله وچه وه، ځکه چې ډېرو خو نسوار اچول او ډېرته يې توکول. د کلي خلک له خپلو ځايونو نه راوخوځېدل. يوازې خو زموږ د کلي خلک نه وو، په دې کلا کې يې د ډېرو کليو خلک راټول کړي وو. طالبان هم پکې وو، مخکې چې څه طالبان په دې کلا کې اوسېدل، هغوی څه وژل شوي وو، څه زخميان او ځينې يې ژوندي په کلا کې رابند کړي وو. د کليو خلک يې چې ټول پښتانه وو، نه طالبان، ولې د طالبانو په نوم يې راوستي وو او په کلا کې يې اچولي وو. امريکايانو ته يې ويلي وو، چې دا ټول طالبان دي او القاعده دي.

زه ټينګ نشوم، له خپلو کليوالو نه وړاندې لاړم. د بالاحصار د کلا دننه نورې ودانۍ دوه پوړه او درې پوړه جنګي برجونه بې درلودل. په کوټو کې او هم دباندې مچ ميږې خلک خوزېدل. دا خلک ټول يا طالبان او يا د کليو خلک يې راوستلي و. هر چا ته مې غوږ ونيوه، چې څه وايي. چا به ويلې ساعت پس به جرګه جوړېږي، موږ ټول به پکې ګډون کوو. دا خبره به زياتره د کليو د خلکو له خولې ګراوتله. ځينو به ويل په عمري بند مو بنديان کوي او چا به ويلې په قران که به نور ترې د ژوند څکه وکړئ. طالبانو خو هسې ګلونه نه دي کرلي، چې ګنې موږ به روغ پرېږدي. کاشکې د پښتو او پښتنو لپاره يې خو څه کړي وای. ځينې مې وليدل هېڅ يې نه ويل. تور مخي ږيرې يې رسېدلې څه چې له نامه نه هم تېرې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوچت ښکاربېدل، چې پنجابيان دي. پخپلو کې به يې سره غلي غلي خبرې کولې، له لوړې او تندې نه بيخي "پړې" شوي وو.

ما چې د بالاحصار د خلکو حال احوال واخيست، پوه شوم چې نه کومه جرګه شته او نه دي خلکو سره انساني چلند کېږي. دا ټول به بندي کوي او يا به يې وژني. په دغه کلا کې دوه ورځې مخکې د طالبانو او شمالي ټلوالي ترمنځ سخته جګړه شوې وه، چې په پای کې امريکايي الوتکو پرې بمباري کړې وه. طالبان يې څه وژلي وو او ځينې يې ژوندي تسليم کړي وو.

يو تن طالب مې وليد، چې د يوه ديوال تر څنګه ناست و، په لاس کې يې خدازده د څو ورځو وچه يوه مړې ډوډۍ نيولې وه، په يوه ډډه ناست و، يوه پښه يې زخمي شوې وه، په ټوټه يې تړلې وه، خو وينې ترې راوتلي وې. دى لګيا و په وچه ډوډۍ يې شخوند واهه. خواته يې د اوبو خاورينه کوزه ايښې وه، په وچه مړۍ پسې به يې د اوبو ګوټ کاوه. زه د هغه په لور ورروان شوم، هغه کوزه په سر پورته کړه، اوبه يې وڅښلې. ماته يې راوکاته، سترګې يې چخنې، زيړ زبېښلې رنګ خيرنې جامې، د مخ هډوکي يې له ورايه ښغ راختلي وو. کوزه يې پر ځمکه کېښوده، زه خواته ورورسېدم. زما خو جامې پاکې او ظاهري بڼه مې لا تازه وه. هغه راته متوجې شو، خپلې سترګې يې راښخې کړې، ما سلام ورواچاوه، هغه وعليکم ووايه. خواته يې کښېناستم، هغه راته همغسې په ځير ځير کتل. ما وی ورورہ اجازه ده، چې خوا ته دې کښېنم؟. هغه وی ولې نه کښېنه وروره ! زما تلوسه وه ما وی چې د پښې د زخم پوښتنه ترې وکړم. په کرار مې ترې وپوښتل: وروره زخمي شوی يې؟ هغه وی: هو دا پښه مې لګېدلې ده. ما وی ماته خو نه ده؟ هغه خپل اوښکې لړ کوږ غوندې کړو، لاندې يې خپلې پښې ته وروکتل ويلې وروره پښه مې له زنګانه نه کوزه ماته ده.

دا څنګه ولې ماته شوه؟

همدلته پاس په هغه برج کې ناست وم، نور ملګري مې هم راسره وو، هغوی راته شهيدان شول او زه په دې پښه ولګېدم. کاشکې زه هم مړ وای، شهادت به مې پر نصيب شوی وای، له دې حال نه به خلاص وم.

دلته تاسې څو تنه وئ؟

موږ پردې کلا کې بالا له دوه زرو نه زيات طالبان اوسېدلو. ده له دې خبرې سره جوخت وويل: وروره ته هم طالب يې که څنګه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما وی نه وروره زه یې د خپل کلي خلکو سره دلته راوستلی یم. بېګاه یې نیمه شپه راوستلو او په دې کلا یې راننو ېستلو.

ده وی هو نو اوس پښتانه کله پر بېږدي. د هغه رنګ کې لږه سورخي پیدا شوه، خپله پښه یې په یوه لاس ونیوه، له خپله ځایه لږ وخوځېده، ویې ویل: ارمان دی چې له دا طیارو او بې پنجاو دو سره نه کېږي، موږ خو خپل وس وچلاوه، خو نه وشوه ! بالا نو نور نه یم خبر چې په ګرد افغانستان کې به څه حال وي؟ موږ خو نو دلته اوبایلوده.

وروركیه ښه نو دا دومره طالبان چې په دې كلا كې وو ، هغوی څه شول؟

ټول څه مړه او څه یې ژوندي اسیران کړل. مړي یې په موټرو کې وو ېستل، خبر نه یم چې چېرې به بې وړي وي. دومره مې لیدل، چې موټران به یې ځینې ډکول او له بالاحصاره به وتل. دلته خو خالي په شمار څو تنه زخمیان او یو څو کسان روغ پاتې یو. دا کلا خو داسې ډکه نه وه، دا نور طالبان یې په دا دوو ورځو کې سره راوستل. وروره په دا دوو ورځو کې بل شان حال دی. په زرګونو طالبان بې چاره ګان یې له دې کلا د بالاحصار نه یوو ړل. نور هم ورپسې راولي او دوباره یې بېرته په دا لویو کانتینرو کې چېرې وړي. پري خبر نه یم، چې څه به پرې کوي؟

هغه درد ونیو او ښي لاس یې په خپله پښه کېښود او ښکته یې ورته وروکتل. په دې وخت کې یو تن زموږ کلیوال په ما پسې راغی، ویلې راځه چې خلک دې غواړي. له زخمي طالبه مې اجازت راواخیست او خپلو کلیوالو ته خواته راغلم.

یوه راته سمد ستي وویل: انډیواله راځه لیرې لیرې مه ګرځئ، اوازه ده چې کوم امریکایي هیئت راځي، څه خبرې لري. یوه بل د کلي مشر سپین ږیري وویل: رښتیا ده زموږ د کلي ټول ورونه باید په همدې ځای کې سره راټول یوو، چې له نږدې نه ورسره خبرې وکړو، چې زر مو رخصت کړي، ټول کلي یوازې ښځو ته پاتې دی، ښځې او ماشومان به څه وکړي؟. په دې وخت کې یوه بل کلیوال پرې غږ وکړ، ویلې: کاکا همدا ته به ورسره خبرې زموږ د ټولو په نمایندګۍ وکړې. د کلي نایي اکا خاورین نږېدلي دیواله ته تکیه وهلې وه، پرت لاړي او نسوار بې له خولې تېر وارتول، همغه سپین ږیري اکا ته یې وویل: پردل اکا نور موږ د لوږې نه مرو، هر څوک چې راغلل او خبرې دې ورسره کولې، لنډې لنډې خبرې ورسره وکړه، چې له دې عذاب نه خلاص شو. یوه بل زلمي وویل: موږ خو نه طالبان یو او نه د هغوی ملګري، مونږ خو یې په خدای قسم دی په دې راوستي یو، چې پښتانه یوو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ څوک او طالبان څوک! پخپلو خبرو کې احساسات شو. سترګې یې سرې واوښتې، موږ امریکایان څه پېژنې، خو همدوی مو ورته ورښایي. موږ تل له خپلې لمنې نه اور اخیستی دی، موږ نه خارجیان څه خبر دي. لږ شان غلی شو. بیا یې وویل اوس نو هېڅ نشو کولای، هرڅه چې کېږي، هغه به کېږي. نور پخپل ځای غلی پاتې شو. ما زدیګر رانزدې شو، څوک را معلوم نشول. ما خپلو کلیوالو ته وویل: که ستاسې اجازه وي، زه به له هغه دروازې سره چې ولاړ ټوپک والا دی، پوښتنه وکړم، ګوندې څه معلومات خو به راکړي.

ټولو راته ووې: ورشه ولې نه یو څه خو به درته ووایي. زه په منډه له دوی نه روان شوم او د کلا دروازې په لوري وخوځېدم. زه ورو شان پښه نیولی شوم. کتل مې چې دوه تنو بیرون په سړک مخامخ د کانتینرو کتار ته اشاره کوله. مخامخ دروازې ته د کانتینرونو کاروان ورو ورو راروان و. ما وریسې سر ونه ګراوه، خپلو کلیوالو خواته راروان شوم. لا خپل ځای ته نه وم رسېدلی، چې څو تنه طالبان وړاندې د کوټې دیوال ته سره ولاړ وو. په زوره زوره یې چیغې کړې، ویلې ای مسلمانانو ورونو، ګورئ چې د هر یانو بیا کانتینرې راوستې، دا درې ورځې سر په سر دوی طالبان او نور د کلیو بې چاره پښتانه مسلمانان په کانتینرو کې اچوي او چلوي یې. خدای خبر، چې چېرې یې وړي. دا دی ورته ګورئ په موږ او تاسو پسې دا کانتینرې راوستي دي. د طالبانو په دغه خبرو ټول خلک لږ وارخطا غوندې شول. لا لږه شېبه وتې نه وه، چې دروازې ته نږدې د دروازې خولې ته لومړنی کانتینر ودرېد. یوه ډله وسله وال کسان، چې له ښې او جامو نه ښکارېدل، چې ازبکو ترکمن، هزاره او نور تاجکان وو، مشران یې مخکې او نور وریسې له دروازې نه دننه راننوتل. ما چې له خپلو سترګو او نظر نه تېر کړل، تقریباً د شلو تنو په شمېر کې راتلل. د کلا دننه ولاړل، وړاندې په کوټو کې طالبان پراته و، ما دا خیال کاوه، چې ګنې څو سوه کسان طالبان به په کلا کې وي. خو کله چې یې هغوی له کوټو نه راوویستل او دروازې په لور یې راروان کړل، د کلا په منځ کې د دوو موټرو په اندازه سړک تېر شوی و، پېنځه پېنځه تنه کتار یې طالبان په دغه سړک ودرول. دا سې کسان هم پکې وو، چې د مرګ تر سلګۍ رسېدلي و، له چانه وینې روانې وې، چا فریاد ونه کول. د ټولو رنګونه زېړ زعفران ښکارېدل، وچې شونډې، خیرنې جامې، د هر یوه بدن لکه وچ لرګی داسې شوی و، چې هر څو مره کلک زړه وای، د هغو پر دغه حالت اوبه کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د کلي خلک دروازې ته د پينځو سوو مترو په واټن کې په لويو لويو کوټو کې سره ناست وو. په دغه وخت کې دوه تنه ټوپک والا زموږه د کوټو دروازو کې ودرېدل. ويلې بيرون مه اوځئ اجازت نشته دی. موږ له کړکيو نه د طالبانو کتارونه ليدل، چې د کلا منځ سړک کې يې په کرار سره دروازې خواته روان وو. د عقل نه وتلی کار و، څکه دومره ډېره يې له کوټو نه رابهر کړل، چې تعداد يې اټکلاً زرګونو تنو ته رسېده. دوه ورځې مخکې يې هم په زرګونو نور له همدې کلا نه وړي وو. زموږ د کلي خلکو چې په کړکيو کې يې ورته کتل، حېران او هک پک پاتې وو. يو بل ته سره ويل: ای دا به چېرته بيايي؟ بل به پسې بل ته ويل: طالبانو هم په کوټو کې ناستو کسانو ته ورکتل. دوی پوهېدل، چې موږ هرومرو مرګ يا زندان ته بيايي. خو نتيجه هېچا ته نه وه معلومه. ما د کلا لويې دروازې ته دوه سترګې ځلور کړې وې، ما وی چې دا دومره مخلوق باندې به اوس څه کوي؟ د کتار سرته څو تنه نور غټان او د ټلوالې مشران راورسېدل. خارجيان هم پکې وو. په دروازه کې ودرېدل، د طالبانو لومړنی سر آن دروازې ته رسېدلي وو. په دې کې دروازه خلاصه شوه، طالبان يې کانتينر ته ورپورته کول. لومړنی کانتينر چې ډک شو دروازه يې ورپسې شاته بنده کړه، او ښي لور ته يې حرکت وکړو، وړاندې ودرېد. ورپسې بل رامخې ته شو، هغه هم د سترګې په رپ کې ډک شو او د لومړني کانتينر تر شا ودرېد. په دغه ترتيب سره ښه مې شمارل (27) کانتينره ډک شول او بيا د کانتينرانو کتار ښي لور ته په حرکت پيل وکړ. دروازه بېرته دوباره پورې شوه. د طالبانو کتار چې د کلا منځ سړک يې په خپلو ليکو ډک کړی و، لا نيمايي ته نه و رسېدلی. مازديګر نږدې و، زموږ يوه کليوال په دروازه کې ولاړ وسله وال ته وويل: وروره د لمانځه وخت دی، موږ ته اجازه وکړه، چې اودسونه وکړو. هغه وويل: ما ته دا اجازه نشته، قوماندان صاحب چې راغی، له هغه نه اجازه واخلئ. هر څومره زارۍ يې چې ورته وکړې، هغه کله منله، په کوټه کې خلکو تيمم وواهه او د مازديګر په لمانځه ودرېدل. د مازديګر لمانځه نه وروسته کتل مو چې د کانتينرو کتار بيا راغی. بيا يې هر کانتينر تر خولې پورې له طالبانو نه ډک کړ او روان شو. موږ هم ورسره عادي شو. درېيم ځل وروستنی کتار چې راغی، له پاتې طالبانو نه ډک شو او لاړ. ماښام نږدې و، يوه ملا اذان وکړ او په کلا کې پاتې خلک په جمعه ودرېدل. د څو کليو خلک لا د بالاحصار په کلا کې پاتې وو. د ماښام له لمانځه نه وروسته خړنۍ لګېدلې وه، چې بيا د کانتينرو کتار راورسېد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازه خلاصه شوه، څو تنه ټوپک والا راننوتل، څو تنه یې زموږ خواته راغلل او څو یې د نورو کلیو خلکو پسې چې وړاندې په کوټو کې ناست وو، ورغلل. لومړی یې هغوی راوویستل او د همغه شان مخکینی کتارونو غوندې یې په سړک ودرول. بیا یې موږ ورپسې له کوټو نه بهر کړو او په هغوی پسې یې ودرولو. له وسله والو نه یوه په جګ اواز وویل: برادران شما را به فرقهٔ مزار میبریم. نورې څه ونه ویل. د کانتینرونو خواته مخامخ یې روان کړو. له دروازې بهر د لومړي کانتینر خوله خلاصه وه، خلک یې ورخېژول. په دې وخت کې یوه سړي په زوره په جګ غږ وویل: د خدای لپاره موږ خو میږي او یا نور حېوانات نه یو، چې په دې کانتینرو کې مو وړئ؟ ولې مو وړئ؟ چېرې مو وړئ؟ یوه قوماندان پرې ورغږ کړ: ګپ نزن وحشی، بالا شو! نور نو د هر چا په مری کې لاړې وچې شوې، هر سړی له غږه ووت، خالي د خپل سرنوشت په انتظار و.

نوبت زموږ د کلي د خلکو راورسېد، هوا توده وه، د ماښام په خړه کې یې موږ کانتینر ته وروا چولو. دوه درې کانتینره ځانله زمونږ په کلیوالو ډک شول. زمونږ په کانتینر کې د پښو د ایښودو ځای نه و. کانتینر ته د ورختلو په وخت کې ما ځان لږ وروسته کړ، وروستنی تن زه وم، چې د کانتینر وروستنۍ دروازې په یوه کونج کې مې ایله ځان ټینګ کړ. دروازه د سترګو په رپ کې پورې شوه. توره تیاره شوه، لږه شېبه لا نه وه وتلې، چې خلکو له ګرمۍ نه چیغې کړې، د هر چا ساه بنده شوه. په کانتینر کې دومره کسان ولاړ وو، چې حتا د یوه تن د کښېناستو چاره نه کېده. هوا بنده وه، په لومړي ځل خو چا کلیمې ویلې، چا سورت یاسین پیل کړ او ځینو له سختۍ نه چیغې وهلې او چا کانتینر په لغتو واهه. کانتینر په حرکت کې و. کله به چې کوم جمپ مخې ته راغی، کانتینر به چې جمپ وخوړ، خلک به یو پر بل ورولوېدل. په دغې بد حال کې یوه غږ کړ: ورونو بې له هغې په دې کانتینر کې مرو، خدای ته توبې وباسئ، بله لاره نه لرو. په دې وخت کې به لا شل دقیقې تېرې نه وې، چې په خلکو سخته زیاته شوه. ډېرو سمدستي خپل اعصاب له لاسه ورکړل. ډېر یې له حرکته ولوېدل. ډېر راپکې سپین ږیري او تنکي ځوانان هم وو. ما د کانتینر وروستۍ دروازې د دوو څنډو پورې ځان نښلولی و. کانتینر چې به جمپ وخوړ، په درز کې به لږه شان هوا راننوتله. ما به هغه تنفس کړه او ځان ته به مې راکش کړه. خالي مې خپله پوزه او خوله په درز پورې نښلولې وه. هغسې خو ما هم څو ځلې ضعف وکړ، د تن جامه مې د بدن په خولو لمده قیشته شوې وه. په کانتینر کې د ننه خلکو باندې قیامت او د مرګ شېبې وې. غوږ ته مې د ځینو د ساه وتلو خرار راتلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه زلمي هلک غږ مې تر غوږه شو، ویلې یوه هفته مخکې مې واده کړی دی. یوه وی: خدایه د طالبانو سته‌ه او باسې، چې مور یې داسې حال ته ورسولو، ما خو بل خواته مخ نه شو اړولی تورتم هم و، د کانتینر جمپ ته به په تمه وم، چې ساه راکاږم. د شاله لوري رابانديې فشار او سخته راغله. زیات خلک په کانتینر کې مړه شول، په ژوندو تنګسه راغله، خدازده چې څو تنه زما په شا راپرېوتل، خو ما د کانتینر وروستي کونج ته ځان کلک کړی و. د کانتینر د جمپ په هیله به مې خپله خوله او پوزه د کانتینر دروازې درز ته نیولې وه. ښه مې اورېدل، چې ډېرو ځانونو ته شهادت وایه، خلک خو د قبر سخته وایي، مګر دا سخته څو چنده زیاته وه. د هر انسان زړه اوبه کوي. څه اوازونه، څه چیغې، څه خرار، په خدای تعالی مې دې کسم وي، چې په دغسې حالت کې د بنیادم د ساه وتل ډېر ګران کار دی. کانتینر لا روان و، یو وخت مې غوږ ونیو، د خلکو هغه چیغې او نارې غلې شوې، یو نیم زګیروی او فریاد به مې غوږ ته راته. له مانه کور او بچې هرڅه هېرشوي وو، خالي د خپل مرګ او ژوند شېبې مې شمارلې. پخپلو خولو کې ډوب ناست وم. ناست څه خو اخر د مړو له پاسه د دروازې درز ته ناست وم. څو ځلې مې زړه درزا پیل کړه، پخپل ښي لاس به مې زړه وموښود، سترګې مې پټې کړې وې. تورتم و، بې له هغې مې څه نه یدل. یو وخت کانتینر ودرېد، پوه شوم، چې همدلته به مو له کانتینره ښکته کوي. د کانتینر په ودرېدو سره ګرمي لا پسې زیاته شوه، ډېره شېبه کانتینر ځای پرځای ولاړ و. زه نو زیاتې د مرګ تر سرحده رسېدلی وم. خپله خوله او پوزه مې د کانتینر درز کې نیولې وه، خو هوا ترې نه راوتله. ډېره سختي رابانديې راغله، په دې وخت کې د کانتینر تر شا دروازه خلاصه شوه، د دروازې په خلاصېدو سره سم درب درب مځکې ته ځیني مړي ولوئیدل. یو نیم فریاد اورېدل کېده، توره شپه وه. ټوپک والا څو تنه کانتینر ته راغلل. په سترګو مې توره شپه وه، خو خړ خړ مې لیدل چې عسکر دي.

په دغه وخت کې مې خپلې سترګې ورو وغړولې، څو تنه په کانتینر کې لا نیم ژواندي پراته وو. کوم یوه به نرۍ نرۍ فریاد هم کاوه. ما خپل ځان نور ونه خوځاوه. ځان مې بیخي په مړو کې وګاڼه. بیا مې سترګې راپورته کړې او مې کاته چې ډېر اوږد د کانتینرو کاروان ولاړ دی. شاوخوا یې ډېر وسله واله ټوپک په لاس ماشه په ګوته ولاړ وو. په زړه کې مې د خطر زنګ ووهل شو، وړاندې مې چې وکتل، کلی او ابادي نه په سترګو کېدله، یوازې سپېره د لیلی دښته وه. د کاروان مخې ته شل متره وړاندې د خاورو ډېر ولاړې وې. په زړه کې مې ټکه شوه ما وی چې دې ټولو ته یې کنده وبستلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په شک کې شوم، زړه مې په ګوګل کې درزا پیل کړه، خو ورسره مې سمدستي د ځان د نجات او خلاصون لپاره چاره لټوله. څه چاره وه، خو ما ویل که کومه د خلاصون لاره ومومم. په دې کې څو بېلدوزرې د خاورو ډېرو ته نږدې ولاړې وې. شور او غامغال جوړ شو، له کانتینرو نه یې خلک راوغورزول، کوم وخت چې د کانتینرو مخې ته زموږ ټول کلي وال ډب ډېرۍ پراته و، په داسې حال کې چې په ما له پاسه دوه تنه پراته او زه هم د څو تنو د پاسه پروت وم، د سترګو لاندې مې یو نظر قدرې ولیدلو چې وسله وال راغلل. د مړو ډېر ته یې ورکتل. کوم یو به چې ژوندی و، ډز شي وبه یې ویشتو او مړ به یې کړو. همدغه شان وړاندې په ټول کتار کې به خدازده، چې څو تنه ژوندي پاتې وو. په ټولو یې ډزې وکړې او ویې وژل. بېلدوزرې چالان شوې، زه بیا پوه نه شوم، چې آدومره خلک څه شول؟

یو وخت په بېلدوزر کې یې موږ څو تنه مړي پورته کړو. له ډاره مې سترګې بېرته کړې، ما وی بې له هغې دې وژني، یو ځل خو سترګې وغړوه. بیا مې په کراره سترګې وغړولې. بېلدوزرو د کانتینرو له مخې نه مړي پورته کول او په کندو کې یې اچول. د دښت لیلی په منځ کې یې کندې په بېلدوزرو وېستلې وې. ما چې دغه صحنه ولیده، زر مې خپلې سترګې بېرته پټې کړې. دومره وخت پکې نه و، بېلدوزر پورته کړو او د خاورو له ډېرۍ اخوا ته یې وغورزولو. په غورزېدو کې مې ځان په رغړېدو وړاندې بوتلو سترګې مې غړولې. د کندې بل اړخ ته مې ځان ورساوه. تصادف له یوه پاڼ سره مخامخ ونښتم. سترګې مې بیا وغړولې، چې وخت هم د سهار خړنی په خورېدو وه. د شفق غاړې روښانه وې، تندی مې له یوې تیږې سره ولګېد، دا وینې دا د ټپ ځای چې معلومېږي. ما وی ښه دا خو لوی پرهر دی، ښه نو بیا؟ بیا نو ځان مې د پاڼ بېخ ته غلی ونیو او پرې وتم. د سترګو لاندې مې کتل، چې نور څه کېږي. د کانتینرو مخې ته وړاندې د خړې عسکرې پلنګي دربشۍ کسان ولاړ وو. بېلدوزرو په مړو خاورې واړولې. په دې وخت کې په ما خاورې راتویې شوې. له وړندې داسې معلومېده، چې په ما د خاورو څلی ولاړ وي. د لمر خاته پورې په دې دښته کې په مړو خاورې واوښتې. زما ځان هم نور په خاورو کې پټ شو. یوازې مې مخ او سترګې نیمایي په خاورو کې له ډوبېدو نه پاتې وې. بې له هغې راپکې څه نه و پاتې، ایله بېله مې ساه ایستله، پخپل ځای غلی پروت وم.

د خاورو جګ او لوړ پانډونه هوار شول، هغه دومره په زرګونو طالبان او د کلیو خلک د لیلی په دښته کې چوپ پرېوتل او خاورې پرې واوښتې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو وخت کې مې ځان په خاورو کې وسوزېد، لمر تود شو، له دښتې نه سور اور راخوت. غوږ مې ونيو او بيا مې ورو شانې سترګې وغړولې. هېڅ شی مې په نظر نه راتلو. نه هغه د کانتينرو کاروان و او نه وسله وال کسان و. دښته شاړه پرته وه. ځان مې وخوځاوه، له خاورو نه رابهر شوم، ځان مې وڅانډه. له حرکته لوېدلی وم، سر مې راپورته کړ. د پاڼ سرته وختم، شاوخوا مې وکتل، هېڅوک نه وو. په ډله ييزو قبرونو کې چې د پراخوالي اندازه يې د سلو مترو نه زياته وه، ما يوازې په يو نظر وکتل. د قبرونو اوږدوالی زيات و او سور يې راته نه معلومېده. په کرار کرار مې حرکت وکړ او له هغې ځايه مې ځان راووېست. لږ لوړ ځای ته ورپورته شوم، دا ځل مې ښه پام وکړ، يو ډله ييز قبر خونه و، څو ډله ييز قبرونه کتار يو پر بل پسې وېستل شوي و. په ډېرو ځايونو کې په مړو خاورې نه وې اوښتې. ځينې مړي ټول ښکاره د ځينو پښې معلومېدې او د چا سر له ورايه ښکارېده. په غېر له مانه بني بشر د ليليپه دغه خوني دښته کې ژوندی نه و. لږ وړاندې مې چې وکتل، هلته هم په عين شکل سره د څو ورځو مخکې همدغه شان نور څو ډله ييز قبرونه ښکارېدل. لکه لېونی سرک ته راووتلم، سړک د زړو ډله ييزو قبرونو ترڅنګه تېر شوی و. څو ګامه مخکې لاړم، وړاندې مې وليدل، چې کجيران مرغان په مړو لګيا وو. يو بد بوی او تعفن راباندګ راغی، ما وی ګنې زړه مې وچاودېد. د خپل کميس لمن مې پوزې ته ونيوله او په منډه له هغه ځايه راروان شوم. ګرمي وه، د تندې نه مې ژبه په خوله کې وچه شوې وه. د لوږې او تندې مې مزل نشو کولای. د بلې خوانه راته د ليلی دښته سره تبې شوې وه. په سړک کې روان وم، له ځان سره مې سوچ وکړو ما وی که په دې سړک روان يې او کوم موټر درته مخې ته راشي، وسله وال پکې وي، خو خامخا دې ژوندی نه پرېږدي، راځه له دې سړکه په څنګ شه. په شاړه شاړه کې به له دښتې نه ووځې. بس همدا فيصله مې له ځانه سره وکړه، سړک مې پرېښود او په دښته کې روان شوم. ډېر مزل مې وکړو، لمر هم پوره تود شو. په بدن کې مې هېڅ طاقت او شيمه نه وه، خولې راباندې روانې وې، سترګې مې تورې تورې کېدې، په دښته کې هم سم نشوم تلای. وړاندې ايله د سترګو په ليدو يوه شنه ونه ښکارېده. زما د تګ په لوري مخامخ ډېر ليرې دغه ونه معلومېده. تلمه تلمه ونې ته ورنږدې شوم. شاته مې چې پام وکړ، ډله ييز قبرونه تقريباً اته کيلومتره وړاندې پاتې شول. کله به ولوېدم او کله به راپورته شوم، په لوڅو پوڅو ونې ته ورنږدې شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ونې خوا ته ورغلم، ومې ليدل چې د ونې سيوري ته دوه هوسۍ ولاړې دي، پاس د ونې له يو ښاخ نه مارتاو شوی و. په مار چې مې سترګې ولګېدې، کسم دی چې د سر غوني مې له ډاره رازيګ شو. د ونې ترڅنګه وړاندې په يوه تيره تيږه کربوړی پروت واو له ګرمۍ نه يې ژبه راوېستلې وه او سر يې خوځاوه. زما په ليدو سره هوسۍ وتښتېدلې ونې ته نور نزدې نه ورغلم. خپل څادر مې له سره تاو کړ او په دښته کې بيا رهي شوم. کله غورزېدم او کله پاڅېدم، مخې ته به مې چې پام وکړ په غير د ليلی دښتې نه بل څه نه ليدل کېده. بيا به چې ستړی شوم، په لوږه به ودرېدم او شاوخوا به مې پام وکړ. نه به ودانۍ ښکارېده او نه کومه ونه. ما سپښين شو، کلمې راپورې له لوږې نه لګېدلې وې. په خوله او سترګو مې خاورې پرتې وې. پوره يو ساعت مې دښته نوره هم ووهله. ډېر ليرې د سترګو په ښکار لوړې ونې ښکاره شوې. په زړه کې لږ خوشاله شوم، ما وی چې د ليلی دښته کې راباندې شپه رانشي او همدغې آبادۍ ته ووځم. روان وم او په تلو تلو کې خيال او چروت يووړم. خپل د کلي خلک مې را ياد شول، هر يو مې په خيال کې يو يو له نظره تېراوه. هر يو چې به مې په فکر کې راغی، زړه به مې تاو وکړ. هغه زما د ترور زامن، د کلي ارباب صاحب، هغه خيال ګل ماما، ميراب ګل سر مې راباندې وګرځېد. سترګې مې تورې توري شوې، بې خده شوم. ځای پرځای کښېناستم، څه ډېر ساعت ناست وم. بيا مې سترګې وغړولې له ځايه راپورته شوم. ما وی چې ناوخته نشي. مخامخ مې د سترګو په نظر وړاندې د چنارونو ونې په نظر کې ونيولې او ورروان شوم.

دوه ساعته مزل مې وکړ، چې جګو د چنارونو ته ورنزدې شوم. د مازديګر سيوری په کرېدو و، چې زه ونو ته ورسېدم. د چنارانو ګڼې ونې ولاړې وې، وړاندې د چنارانو شاته کلی ښکاره شو. زړه مې ايله خوشاله شو، ما وی اوس که مړ هم شم، خلک به مې په آب و تاب کې ښخ کړي. په ما کې هيڅ شيمه نه وه پاتې. حالت مې لکه د لېوني داسې و. د يوې ونې سټې ته مې کوناټی ولګاوه، زړه مې و چې ښه پوره دمه وکړم. د ليلی دښتې نه راوتل په دغه حال کې څه آسانه کار خو نه و. د چنار د ونې درونډ سيوري ته مې ساه واخيستله، بدن مې سوړ شو، خوله مې وچه شوه. جامې مې په خاورو او خولو کې لت پت شوې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خامخا رابانديې خلكو د لېوني ګومان كاوه. ډېره شېبه وروسته د هلكانو ډله راغله، له وړاندې چې رارروان وو، په ما كې يې سترګې ښخې كړې وې. ما هم هغوى ته كتل ښه يقين مې پرې راغى، چې د تركمنو بچې دي، چې رانزدې شول، پخپلو كې يې خبرې كولې. تركمني يې ويلې. له جامو نه هم او چت تركمن معلومېدل. خواته مې چې رانزدې شول، په تعجب او حېرانۍ سره يې ماته راكتل. ما هغوى ته كتل. هلكان پوه شول، چې كوم څوک دى، لېونى شوى دى. ما پرې سمدستي غږ وكړ:

او بچه ها ! بيائيد اينجا. هغوى چې دا خبره واورېده، منډه يې واخيسته او د كلي په لور وتښتېدل. په عمر ټول هلكان لس يوولس كلن به وو. په شور او زوږ سره په كلي ورننوتل. لږه شېبه پس مې پورته چنار ته پام وكړ، پاس په يوه ښاخ باندې كاكو ناستو، كوكو، كوكو ناريې يې وهلې. له كلي نه د تيل پلو بوى مې په پوزه ولګېده. پوزه مې راښكده، چې تيل پلو بوى زيات شو.

په زړه كې مې كلي ته تمه پيدا شوه. زه لا په دې سوچ كې وم، چې له كلي نه درې څلور تنه سړي راغلل. دوه هلكان هم ورسره وو. لږ چې رانزدې شول، هلكانو ماته ګوته ونيوله او سړو ته يې زه ورپه ګوته كړم. هغوى رارروان وو. ما ورته مخامخ وركتل. هغوى هم تركمن وو. راتلل، راتلل خوا ته مې رانزدې شول. ښكته پورته يې راته پام وكړ، يوه يې رانه سمدستي پوښتنه وكړه، ويلې: برادر تو كيستى؟ ما وى: يک انسان افغان و مسلمان ! بيا يې وويل: از كجا امدى؟ و اينجا چه ميكنى؟

ما وى: راه را غلط كردم، شب در يک دشت خدا تير كرديم و حالا به اينجا رسيديم. بسيار ګوشنه شديم، اګرشما چيزى نان بمن بدهيد ؟

هغوى رابانديې پوه شول، چې دى پښتون دى. يوه بل يې وويل: راځه چې ځوو. هغوى زما جامو او حالت ته حيران او په فكر كې و، چې دا ولې په خاورو او دوړو كې لړلى دى؟.

ما وى چې د كوم طالب ګومان رابانديې ونكړي، ورته مې وويل: برادران بالاى من فكر طالب ماليب نكنيد، من يک شخص مسلمان هستم و در شولګره بدوباش دارم. در نزديک بالاحصار جنګ درګرفت من در انجا كار داشتم. وقتيكه به خانه برميګشتم راه قريه ما از بست جنګ بند شده بود. از راه ديګرى حركت كردم، همان بود كه راه را غلط كردم. از مابين يک دشت در ريګ و خاک خود را به اينجا كشيدم.

يوه سړي راته وويل: اوس نو څه غواړې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروره ورېږي يم، تـه دا زمـا حـال نـه وينـې؟ لېونی نـه يـم، روغ رمـټ انسان يـم. مـا ورتـه دا خبرې په فارسي کې وکړې. مازديگر لمر په غړغړه و.

هغـوی لـومړي پخپلـو کـې سره وويـل: بيچـاره سړی دی، معلـومېږي، چې طالـب مالـب نـه دی. پـه ترکمنـي ژبـه کـې يـې خپلـو کـې دا خبـره وکـړه. زه خـو پـرې پوهېـدم، ځکـه چې مـا خـو زيـات وخـت د ترکمنـو سـره تېـر کـړی و. ويلـي راځـه وروره مـوږ سـره. هغـه چـې دا خبـره وکـړه، ډېـر زيـات خوشـاله شـوم. مـا وی ځـه خـواړه بـه راکـړي. لـومړی مـې خېټـې تـه څـه ورشـي، نـور بـه کېږي. زه ډېـر ستړی شـوی وم، پـه وجـود کـې مـې نـور څـه نـه و پـاتې. لـه ځايـه جګېـدای نـه شـوم. خـواري مـې وکـړه، خـو د چينـار لـه سـټې نـه پورتـه نـشوم. يـوه راتـه لاس راکـړ او لـه ځايـه يـې پورتـه کـړم. ګـوډ ګـوډ پـه لاره ورسـره رهـي شـوم. پـه کلـي چـې ورننوتـو، د تيـل پـلاو بـوی رابـانـې راغـی. تلـو، تلـو چـې د کلـي مـنـځ تـه ورسـېدو. ورانـدې يـوه لويـه کـلا د کلـي څنـګ تـه ښـکاره شـوه. شـاوخوا تـه يـې ونـې ولاړې وې. د کـلا و مخـې تـه باغـچـه وه. دوه چينـاران يـې د کـلا دروازې تـه مخـامخ ولاړ و. يـوه لويـه صـوفه تـرې د لانـدې جـوړه وه او هـم د صـوفي مخـې تـه ودانـي ښـکلې برنـډه وه. د برنـډې شـاته لويـه خوشـخانه (حجـره) وه. پـه صـوفه کـې يـو سـپين ږيـری تـرکمن پـه څـوکۍ ناسـت و. تـسبې يـې اړولـې. مـوږ چـې ورغلـو، سـلام مـو واچـاوه. هغـه وعليکم ووايه.

سمد سـټي ورتـه يـوه تـن پخپلـه ترکمنـي ژبـه کـې وويـل: دا سـړی هلتـه د چينـار سـټې تـه ناسـت و. وايـي د مزارشـريف د شـولګرې د علاقـې يـم، لاره مـې غلطـه کـړې ده. پـه دښـته کـې راغلی يم، يوه شپه پرې تېره شوې ده. حالت يې دغسې دی، موږ له ځان سره راوست.

سـپين ږيـري ورتـه وويـل: ښـه مـو کـړي، لـومړی دا جـامې وربـدلې کـړئ او بيـا ورتـه ډوډۍ راوړئ. سړي چې دا خبره وکړه، په زړه کې مې ګوړې ماتولې.

تـشناب تـه يـې بـوتلم، ځـان مـې پرېمينځلـو، نـورې جـامې يـې راتـه راوړې. لـه غـسل نـه پـس مې په صوفه کې د مازديگر لمونځ وکړ، په ډېر مشکل سره مې لمونځ وکړ.

لـږه شـېبه وروسـته همغـه ځـوان، چـې د بـوډا سـره يـې خبـرې کـولې، ډوډۍ راتـه راوړه. مـا خـو دوه ورځـې ډوډۍ نـه وه خـوړلې، کلمـې راپـورې وچـې شـوې وې. لـومړۍ مـړۍ مـې پـه مـرۍ کـې نـه تېرېـده. د اوبـو ګـوټ سره مـې پـه زور زور سره مـرۍ لـږه آزاده شـوه. پـه کـرار کـرار مـې ډوډۍ وخـوره. لـه ډوډۍ نـه وروسـته يـې چـای راوړ. د ماښـام لـه لمانځـه نـه وروسـته سـپين ږيـري سړي او څـو تنـه نـور د کالـه خاونـدان کـور تـه ننوتـل. دوه تنـه مـزدوران غونـدې زلمـوټي پـه خوشـخانه کـې پـاتې شـول. هغـوی دواړو هـم ډوډۍ وخـوره. خپـل ټـول کارونـه يـې سـم کـړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا زما خواته راغلل. یوه راته د چای شنه پیاله د شین چای نه راډکه کړه. مخامخ راته دواړه کښیناستل. زما بدن درد کاوه، سخت په عذاب وم.

دواړو ته مې وویل: وروره که په کور کې د هډوکو د درد ګولۍ لرئ، ماته یې راوړئ، ډېر په تکلیف یم. هغه یوه وویل: ښه ده زه به کور ته لاړ شم. ما له دا بل نه پوښتنه وکړه. ما وی وروره ته دلته ددې سپین ږیري زوی یې که...؟

هغه وویل: نه زه یې مزدور یم، دغه بل یې هم مزدور دی. ما ترې بیا پوښتنه وکړ: دا څوک دی؟

وروره دا خو ددې کلي ارباب (ملک) دی. خدای ډېرې مځکې او مالداري ورکړې ده. یوازې پېنځه سوه خو آسان لري. دغه شان مېږې، غواګانې د هېڅ کمی یې نشته دی. کله کله ورکره دوستم هم راځي، مګر ډېر مهربانه سړی دی! هر کار او مشکل که ولرې، دی درسره مرسته کولای شي. ما وی هېڅ مشکل نه لرم، خالي لاره مې غلطه کړې ده. په دغسې تکلیف اخته شوم. دی خواته زه کله نه یم راغلی، دا طرفونه راته ټول نااشنا دي. سبا ته چې کور ته تلم ارباب صاحب به راته یو خط راکړي، چې په لاره مې څوک په عذاب نه کړي. هغوی کې یوه وویل: دا خو آسان کار دی. ما لا بلې خبرې ته خوله جوړوله، چې ارباب صاحب راننوت. یو زلمی زوی او بل ورسره وړوکی هلک، چې لمسي یې کېده، راننوتل. مزدوران یې سپک سپک له ځایه پاڅېدل. زه هم احترام ته ورپورته شوم، ویلې کښېنه کښېنه بچی. پخپله ژبه کې یې وویل. سپین ږیری د نسوارو ډبلی راواخیست، یوه ټونګه نسوار یې خوله کې واچول. ماته یې د نسوارو وویل، ما وی ارباب صاحب زه نسوار نه کوم. لږه شېبه وروسته چای راوړل شولې، ارباب چې نسوار وکړل، درې دقیقې وروسته یې د ژبې په سر داسې وویل: ښه وروره اوس وایه، چې ته څوک یې او د کوم ځای یې؟

ارباب صیب زما نوم شمس الدین دی، په ختټه مومند یم. اصلي د جلال آباد د مومندرې یم. پخوا وخت کې مې مور په خره مزارشریف ته راوړی وم. پلار مې څه موده پخوا راغلی و، د شپېته او یا کالو خبره ده. په شولګره کې مې ځمکه او کور دی. هلته زموږ د ناقلینو لوی کلی دی. هغه بیا وویل:

رښتیا آبله ورځ خبر شوم، همدغه ستاسې په کلیو کې یې ستاسې او غانان په کانتینرونو کې وړي دي او ټول یې وژلي دي؟ ما سم له واره فکر وکړ، ځان مې په ناخبرو کې واچاوه. په تعجب کې مې ورته وویل: آخ ارباب صاحب دا څه وای، دا خبره رښتیا ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

يـوازې هغـه نـه، بلکـې ناسـتو کـسانو ټـول وويـل: هـو. هـو، خـود رښـتيا ده. اربـاب وويـل: لکـه چې تـه پـه کـور کـې نـه وې کـه څنګـه؟ نـه نـه اربـاب صـاحب، زه لـه خپـل کلي نـه ليرې يـو بـل کلي تـه د يـوه خپلـوان کـره تللـى وم. د څـه نـه خبر نـه يم. هغـه بيـا وويـل: کـه پـه کـور کـې وې، نـو حتمـي بـه يـې تـه هـم وړى وا. ښـه شـوې چـې پـه کلـي کـې نـه وې. مـا هـم ورتـه پـه فارسـۍ کـې ځـواب ورکړ. ما وى: نى صاحب طالب نيستم، يک ادم دهقان کار هستم، مګر پشتون هستم !

هغـه وويـل: خـوب اسـت کـه طالـب نيـستی، پـشتون هـستی خيـر اسـت. دا خبـره يـې وکـړه. مـا بيـا پـه وارخطـايۍ سره تـرې پوښـتنه وکـړه: اربـاب صـاحب زمـوږ کليـوال چـې يـې وړي دي، ټول يې وژلي؟

هغـه لـږ غلـى و، بيـا يـې د خپګـان او تاسـف پـه حـال کـې وويـل: بلـى، تمـام شـان در دشـت ليلى کشته اند. نفر خودمان از قلعه بالاحصار ديروز امد.

بيـا يـې پـه ډک او غلـي اواز ويـول: امريکايهـا برايـشان اسـتاده بودنـد. در مـرګ تمـام طالبـان قـواى خـارجى کمـک کردنـد، مګـر کـشتن اوغـان هـاى بـى ګنـاه را ظلـم کـرده اسـت. خـو ده خپلـې خبـرې نـورې پـسې زيـاتې کـړې. وې ويـل، چـې طالبـان خـو يـې مـړه کـړل، نـورو د کليـو پـښتنو څـه ګنـاه درلـوده. دا خـو د خـداى او رسـول لاره نـه ده. دا ډېـره نـاروا ده، چـې دوى کـړې ده. غـاړه يـې تـازه کـړه او پـه جـګ غـږ يـې وويـل: پـرون يـې پـه دا وړانـدې کلـي کـې چـې تقريبـاً شـپېته کـډې ستاسـې اوغانـان پکـې اوسـېږي، لـه هـر کـوره يـې کـوم چـې افغـان (اوغـان) دى ويـستلي دي او بيـولي يـې دي. معلومـدار چـې هغـوى هـم وژنـي. د خـداى قهـر دى ملـک کـې جـوړ شـوى دى. کلـه پـشتون تاجـک، اوزبـک، هـزاره او تـرکمن وژنـي او کلـه بيـا دوى پـښتانه وژنـي. خپـل منځـې جګـړې او مرګونـه خـو لا پرېـږده. لـه دې خبـرې سـره يـې جوخـت د چـاى پيالـه پورتـه کـړه او ګـوټ يـې تـرې وکـړ. ماتـه يـې مخـامخ راوکتـل، وې ويـل اوس تـه ووايـه، څـه غـواړې، چېـرې ځـې، کلـي تـه ځـې او کـه بـل چېـرې. زه خـو درتـه د کلـي د تلـو مشوره نه درکوم، خو ته راته د خپل زړه اصلي مطلب ووايه.

مـا وى ارباب صيب ! زه بيـا هـم درتـه وايـم، چـې کومـه ګنـاه راکـې نـشته دى، طالـب نـه يـم. بـل کـوم مـشکل مـې مخـې تـه نـه دى پـروت، لـه مـا سـره د چـا څـه کـار دى. سبا بـه راسـاً خپـل کلي کـور تـه ورځـو. اربـاب راتـه وويـل: بچـى سـاده کېـږه مـه، مـا خـو درتـه مخکـې خبـره وکـړه، سـتا کليوالـو څـه ګنـاه درلـوده، تـه هـم د هغـې کلـي يـې. کلـه دې پرېـږدي، کـه کـولاى شـې هـېڅ کلـي تـه مـه ځـه، کـوم بـل ځـاى تـه لاړ شـه. دلتـه د پـښتنو شـپې نـورې ګرانـې دي. يـوازې دلتـه نـه، په کندوز او ټول قطغن زمين کې يې په پښتنو پسې دا ځل راخيستې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوره دې خپله خوښه !

زه حېران، هک پک پاتې شوم، چې څه وکړم؟ په دې وخت کې ارباب صيب تشناب ته لاړ. ما له ځانه سره فکر وکړ، چې ښه ربښتيا وايي که کلي ته ورشم، د کلي خلک خو زما په مخ کې له منځه لاړل، نو د کلي ښځو ته به زه څه وايم؟.

فيصله مې له ځان سره دا وکړه، چې په هر ترتيب سره کېږي ځان خپل پلارني پخواني کلي مومند درې ته ورسوم او له هغه ځايه بيا د خپلې کورنۍ د پاتې غړو غم وخورم. په زړه کې مې بس همدا فيصله وکړه. ما وې ددې ځای نه د وتلو به له ارباب صيب نه خط واخلم، چې لار کې مې ترکمن، اوزبک او دا نور ونه ځوروي.

زه لا په دې سوچ کې وم، چې ارباب صيب راغی، پخپل ځای کښېناست. ما وی ارباب صيب همدا ستا مشوره مې ومنله، د څو ورځو لپاره به ځان له کلي نه ګوښه کړم. کومې بلې خوا ته به ځان وباسم. که تاسې راته سبا ته په خير سره يو ليک راکړئ، چې په لار کې مې څوک په تکليف نه کړي. ارباب صيب وويل: ولې نه، زه به ليک درته وليکم. له دې منطقې (سيمې) نه به روغ وځې، اخوا ته دې کار خپل دی. ما بيا ورغبرګه کړه، ارباب صيب اوس نو راته په هغه کلي کې ژوند کله خوند راکوي، نور کليوال به مې نه وي او زه به کلي کې ګرځم راګرځم. دا خو زما پښتو او غېرت نه مني. که مال، عيال مې پکې تباه شي، بيا به دغه کلي ته ورنشم. د شپې تر ناوخته پورې ارباب راته د شمالي ولايتونو د جنګ سالارانو او قوماندانانو له لاسه سر وټکاوه. ماخستن تير يې راته يو ليک وليکلو. د ټولو کليو او سيمې وسله والو ته يې زما په هکله ښه ليک پخپله وليکلو او رايې کړو. وې ويل په لاره کې چا په تکليفولې، دغه ليک ورښايه. څوک درته څه نشي ويلی. ليک يې راکړو او له ځايه پاځېد. ماته يې وويل: سهار چې دې چای مای وڅښلو، بيا به له دې ځايه رخصت شې. ما وی ارباب صيب تا دې الله پاک ژوندی لري، سبا ته زه وختي لمانځه نه وروسته له دې ځايه حرکت کوم. ويلې ښه نو چې څنګ دې خوښه وي، همغسې وکړه. که سبا ته تللی وې، پرمخه دې ښه شه. لاسونه مې ورته ښکل کړل. مخه ښه يې راسره وکړه او لاړ دننه کور ته ننوت.

ما د ارباب مزدورانو ته وويل: وروره سهار به راته لاره راوښيوئ. هغوی هر يوه وويل: هو سبا ته به وختي درته چای جوړې کړو، چای به وڅښې، بيا به دې لارې ته سيده کړو، ځې به.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پرېوتلو ځای يې راته جوړ کړ، زه خو بې له هغې ستړې ستومانه او بې خوبه وم، پر بستره ولوېدم. تر سهاره مې پوره ښه خوب وکړ. سهار وختي يې راويښ کړم، لمونځ مې وکړ، هغوی راته مخې ته چای کېښودې. ما په چالاکۍ يوه پياله چای وڅښلې. هغوی ته مې وويل: وروره خدای مو ژوندي لره، اوس نو لاره راته وښايه، چې لمر رابانددې تود نشي.

د ارباب له حجرې نه راووتلم، يو تن راسره له کلي نه راووت. د يوې لارې په سر کې ودرېد. ويلې هغه وړاندې ونې چې ښکاري، هغه ځای پورې به په همدې لاره مخامخ ځې. کله چې ونو ته ورسېدې، يوه لار ښي پلو ته او بله مخامخ تللې ده. مخامخ لاره کلي ته ځي او ښي پلو لاره سړک ته وتلې ده. ته به همدغه ښي خوا ته لاره ونيسې. په سړک به ځې. که موټر درته پيدا شو، لاس به ورته ونيسې. هر چېرې چې تلې، ور وبه خېژې، ځه نو په مخه دې ښه. هغه رانه ستون شو او ما خپلو پښو ته زور ورکړ.

له يوه ساعت مزل نه پس ونو ته ورسېدم. په دوه لارې ودرېدم. د ښي لاس لارې ته وګرځېدم، لمر راوخوت، يوې ونې لاندې مې دمې لپاره خپل څادر تر کوناټي لاندې کړ. شاوخوا مې پام کاوه، مخامخ وړاندې کلی ښکارېده. په کلي کې ځای پر ځای لوګي ختل. د لږې دمې نه وروسته مې بيا لاره ونيوله او په مزل مې پيل وکړ. سړک کې کاڼي او تيږې دومره نه وې، خالي سپېرې خاورې وې. تر زنګانه پې سړی ښخېده. خپل څادر مې له سره تاو کړ، ما وی چې ګرمي مې ونه وهي. بندې کس لا په سړک نه ښکارېده. د چينارانو ونې رانه شاته وړاندې پاتې شوې. په يوه کږ کې سړک تللی و، د سړک دواړو خواو ته پنبه ولاړه وه. ځای ځای د خټکيو پاليزونه هم تر سترګو کېدل. په ويالې او پټيو کې د چنګښو قور، قور مې تر غوږونو رارسېده. پوره ډېر مزل مې وکړ، له يو نيم ساعت مزل نه وروسته د موټر غرهاری شو. شاته مې کاته چې دوړې وې يو زوړ لوی واګون ګاډی راروان و. زه د سړک په غاړه ودرېدم، لاس مې ورته ونيو. ګاډی ودرېد، يو د اوږدو وېښتانو زلمي موټر چلاوه. غږ يې وکړو: ويلې چېرې ځې. ما وی موټر چېرته ځي، هغه وويل: د پلخمري خوا ته ځو. ما وی استازه ! زه هم پلخمري ته ځم. کلينر غږ کړو ويلې راځه راوخېژه. موټر ته وروختم او په يوه څوکۍ کې کېښناستم.

موټر روان شو او په دوړو کې بيخي پټ شو. د موټر ښيښې ماتې وې، دوړې او خاورې موټر ته راننوتې. د لږ مزل نه وروسته په دوړو او ګردونو کې پټ شوم. اوه اته تنه نور په موټر کې ناست وو. په څادرو کې يې ځانونه نغښتي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ نه معلومېدل، چې څوک دي؟ له ډېر مزل وهلو نه وروسته موټر ودرېد. موټروان غږ کړ، ویلې: تالا شي ده، د دوستم دوی پوسته ده. موټر ته دوه تنه راوختل. هر یوه ته به یې پام کاوه. په چا چې به بې شک راغی، اسناد به یې ترې غوښتل. له ما یې هم اسناد وغوښتل. ما ورته د ارباب صیب لیک ورکړ. ما وی نور اسناد نه لرم. خدازده، چې په خط به پوهېده او که نه؟ سمدستي یې لیک بېرته راکړ، موټروان ورته څه پیسې په لاس کې کېښودې او له موټره ښکته شول. موټروان نو بیا پښه پرې ټینګه کړه او په یو رپ کې د مزار له ساحې نه واوښت. ما سپښین قضا و، چې پلخمري ته ورسېدو. هلته مو دمه وکړه، لمونځونه مو هم وکړل او ډوډۍ خوړلو نه وروسته د پلخمري بازار کې وګرځېدم. هلته هم د خلکو وضعه راته مړه غوندې ښکارېده. څو تنه دوکانداران مې پېژندل. ما وی راځه ورچکر شه، ګوندې وي. په بازار کې د هغوی دوکان پلو روان شوم، چې نږدې ورغلم دوکانونه مې ورکتل هغه دوکانونه او هغه دوکانداران مې هېڅ په نظر رانغلو. دوه درې ځلې په بازار کې ښکته پورته لاړم، اشنا څوک مې نه کړو پیدا.

بازار کې د خلکو ګڼه ګوڼه زیاته وه، خو څنګه چې پخوا و، هغسې مزه یې نه وه. یوه سماوار ته وروګرځېدم، ما وی چای مای به وڅښم بیا به د تلو فیصله له ځان سره کوم. په سماوار (هوټل) کې خلک په تختو ناست دي، څوک چای څښي، څو ډوډۍ خوري، ځینې پخپلو کې سره خبرې اترې کوي. یو نیم پکې چوپه خوله ناست و. زه په یوه غالۍ چې د لرګیو په تختو غوړېدلې وه، کېښناستم، دېوالته ته مې ډډه ووهله. د هوټل شاګرد راته چای راوړ، په شنه پیاله کې مې له چاینکې چای راواړاوه، چې یوه تن مې له شانه په اوږه لاس کېښود. زړه مې کش وخوړه. ما وی ځه لکه چې بیا یې ونیولې، ما خپل لاس دستي پخپل جیب کې ومانده، ما ویل چې د ارباب صیب کاغذ ورښکاره کړم. ما چې هغه ته کاغذ ونیو، ویلې شمس الدین خانه لکه چې ودې نه پېژندم؟ وې خندل ما وی بشیر جان نه یې؟

ولې نه ! بشیر یم. ورجګ شوم، د غېږې برګنډۍ مې ورسره وکړه، خو اته مې کېښناست، هغه زموږ د کلي و. د ستي مې ترې پوښتنه وکړه: والکه ته څنګه ترې ژوندی پاتې شوی یې؟

هغه موسکی شو وې ویل: دا ته نو څنګه ژوندی ګرځې. موږ دواړه لږ موسکي غوندې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه راباندې رادمخه شو، خبرې يې په خولې کې ورو کړې. شاوخوا يې وکتل، بيا يې راته وويل: په دې ځای کې زما او ستا خبرې نه کېږي، دا د چای پياله دې وڅښه چې لاړ شو. ما زر توده پياله په دوه درې ګوټونو کې تشه کړه. هغې ته مې وويل: تاته چای واچوم، هغه وی نه نه. زه خو دا دی اوس له کوره راغلم. ته دلته... له کوره. هو دلته خو زما د ترور زوی دی. له پخوا نه په دې پلخمري کې اوسېږي. د جمعيت ستر سړی دی. د هغوی کره راغلی يم. ته راځه چې ووځو. له سماوار نه راووتلو او په بازار کې د فابريکې په لور روان شوو. په بازار کې ډېر خلک ښکته پورته تلل. يوځای ته ورسېدو هغه رانه مخکې شو او زه ورپسې. تلو تلو له بازاره ووتلو. په يوه بله کوڅه کې وراندې لاړو.

د خلکو ګڼه ګوڼه کمه شوه. ده مخ راستون کړو، ويلې راځه چې د هغې سپيدارو سيوري ته کښېنو او خپلې خبرې وکړو. له مانه دده تلوسه زياته وه. ما وی ډېره ښه ده. د سپيدارو يوې ګورې ونې لاندې کښېناستو، ده سمدستي وويل: دلته د ترور په کور کې خلک ډېر دي، زما او ستا خبرې هلته نه کېږي. همدلته به سره ځانونه وپوهوو، بيا به لاړ شو. ما وی له دې نه ښه خبره چېرته ده! ما زر له ځان سره فکر وکړ، ما وی لومړی به همدا خپله کيسه او معلومات راته بيان کړي، بيا به زه ورته خپل کيسه وکړم.

ما وی ښه اندېيواله کيسه کوه، کلي ته څه حال دی؟

ده وې: دا خبره درنه ما غوښتل چې وپوښتم!

هغه بيا وراندې شاوخوا پام وکړ، پخپلو برېتو يې لاس تېر کړ. وې ويل: زه خو دا دوه اونۍ کېږي، چې له کلي راوتلی يم. دلته مې د ترورې کره راغلی يم. هره ورځ له دې ځای نه ځان خبروم. په مزارشريف کې حالات خراب دي، جګړه ده. دو راته وايي مه ځه، حالات به ښه شي بيا به ځې.

زه چې له کوراو کلي نه راتلم، خو کراري وه. يوازې په بالاحصار کې طالبانو سخت مقاومت کاوه، جنګ لا روان و. په کليو کې لا شی مې نه و. که څنګه؟ بيا ماته څوک رښتيا حال نه وايي. ولې د ترور ټوله کورنۍ راته خپه ښکاري، نور نه پوهېږم. دده له خبرو پوه شوم، چې دی د کلي د حالاتو نه چا نه دی خبر کړی. په خبرو کې به يې زما سترګو ستر ګو ته راکتل. هغه وويل: ښه نو اوس ته راته وايه، چې څنګه دلته راغلې، کور و کلي ته څه حال دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما مری وچه وه، دوه ځلې مې غاړه تازه کړه، اصلي خبرې مې خولې ته چېرته راتلې؟ لږه شېبه غلی پاتې شوم. د کلي په خلکو کې دده یو مشر ورور او دوه تنه د تره زامن د لیلی د ښتې خپل ګوګل ته تېر کړي وو. هغه را باندې شکمن شو، ویلې شمس الدین خانه ته خو د کلک ځیګر خاوند وې، څنګه غږ کنده او غلی غلی کېږې؟

ما ځان ډېر تېر راتېر کړ، خو نه کېده، خبرې مې له خولې نه راوتې، ګچ او ګول شومه. هغه راته حېران، حېران کتل. همدا یې ویل: شمس الدین خانه هرڅه چې وي، وایه نو، اوس خو زمونږ سر له راغلې ده.

زما ستوني ډک شو، سترګو نه مې د اوښکو باران رار وان شو، یو ځل مې په زوره غږ کړو: څنګه یې ووایم؟ څه درته ووایم؟ د ویلو نه دي ! زړه خو مې بې له هغې ډک و، نور ټینګ نه شوم، خپل سر مې په زنګنو ټیټ ونیو او ښه مې په زوره زوره وژړل. هغه هم له ما سره ژړا غبرګه کړه.

هغه کوښګښ کاوه، چې تسلي راکړي او اصلي خبره باندې ځان پوه کړي. زما خو زړه ډک و، د سپیدار لاندې مې ډک زړه تش کړ. له زنګنو مې سر راپورته کړ، خپلې سترګې مې له اوښکو وچې کړې، هغه راته بیا وویل: ماته رښتیا، رښتیا وایه، بې له هغې مې خراب خراب خوبونه لیدلي دي.

ما وی انډیوا له صفا خبره دا ده، چې د کلي ټول خلک یې دوه ورځې مخکې د لیلي په دښته کې وژلي دي. د هغه د تندې ګونځې نورې هم څو کرښې زیاتې شوې. ویل آخ دا څه وایې؟ شمس الدینه له چانه دې اوریدلي دي که څنګه؟ ته نو څنګه..؟ ما وی چې زه هم پکې وم، نور هغه بیخي بې واره شو. دا نو څنګه چل شوی ته خو راته سمه اصلي خبره وکړه. له خپل ځایه ماته لږ راوړاندې شو، یو اوښکې او لاس یې رپېدل. په وار خطایی یې وویل: هله کیسه کوه !

زما زړه تش شوی و او سبله مې برابره شوه، له سره مې ورته کیسه راونیوله. هغه راته مخامخ ناست و، غوږ یې ایښی و، ما ورته ټکي په ټکي کیسه پیل کړه.

د هغه زړه وار نه کاوه، ویل بالاحصار ته یې زمونږ د کوره څوک راوستي وو؟ ما وی ورور دې و او دوه د کاکا زامن دې. نو بیا څنګ چل وشو. د ورور او کاکا زامنو په اوربدو بې لاړې په مری کې ونښتې. ما چې خبره په کانتینر کې د بندېدو او د خلکو د سلګیو او چیغو نارو ته ورسوله، نور نو د هغه وضعه خرابه شوه. په ږیره یې رڼې اوښکې راماتې شوې. په کانتینر کې مې تېر شوی حالت ورته تېر کړ. هغه نور پسې ژړا ونیوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل د څادر پيڅکه يې مخ ته نيولې وه. ما چې ټوله کيسه ورته تېره کړه، هغه له خپله ځايه راپورته شو. غېږ يې ته راغاړې وت. دواړو په چيغو، چيغو وژړل. يو نيم څوک چې به په لاره تېرېده، موږ ته به يې راوکتل. ښه مو چې بيا سره زړه تش کړ. بيا هغه په نيولي غږ وويل: شمس الدين خانه راځه چې اوس د خاله کور ته لاړ شو، نورې خبرې به هلته کوو. موږ دواړه د هغې د ترور کور ته لاړو. د هغه د ترور کور له ښاره وتی په يوه کڅ کې يې کلا جوړه کړې وه، مخې ته يې لوی بڼ و. موږ د کلا مخې ته په دېره کې کښېناستو. يو تن په دېره کې د لرګيو پر تخت اوږد غزېدلی و، د خپلې چپنې لستونی يې په سترګو اچولی و. ښخ ويده و. دی ګړندی لاړ د ننه کلا ته ورننوت. زه په سوپه کې د چينار لاندې په توشک کښېناستم.

د سوپې په يوه کونج کې د اوبو غټه چاټۍ ايښې وه. په جام کې مې اوبه ترې راواخيستې او په سر مې راواړولې. لږ شېبه وروسته هغه (پرويز) بېرته له کلا نه راووت او زما خوا ته راغی. ويلې کور کې يوازې تورسرې دي، نارينه ټول بازار ته وتلي دي. رښتيا تورچای څښې که شين؟ ما وی هر يو چې وي را يې وړه. ويلې دواړه شته. ما ويل شين چای راته راوړه. پرويز لږه شېبه کښېناست بيا پاڅېد. په تلو کې يې وويل: ترور مې رانه پوښتنه وکړه ويلې رنګ دې څنګه زيړ دی، خپه غوندې ښکارې؟ ما وی نه نه تورې څه خبره نشته دی. چای مې چې راوړو، بيا به دواړه وغږېږو، چې دوی خبر کړو که نه؟

هغه سمدستي د چای پتنوس سره راغی. دوه په دوه چای ته کښېناستو. ما چې ده ته کتل، ډېره خپه او ستومانه معلومېده. ما وی پرويز خانه د خدای کار دی اوس خو راغلي ده، له پېښې نه تېښته نشته دی. که زما اورې خو تورې دې خبر کړه. دا ټول خبر کړه، ستا د ترور زوی خو بې له هغې له دې نورو سره لار لري، کلي ته به يې ولېږو، چې پوره حال احوال راته راوړي. هغه لومړی لږ په فکر کې شو لږ غلی پاتې شو. بيا يې وويل: ښه ده، چې ته څنګه وايې، همغسې به وکړو. زما خو همدا نظر دی، چې دا ستا د ترور زوی به کلي ته ولېږو، که يې وکولای شول ستا او زما واړه به راولي. زه به درنه بيا د جلال آباد په نيت ځم او ته به دې دلته د ترور سره څه موده پاتې شې.

ما او ده دا خبرې ښې وغږنجولې په پای کې مو همدا سره غوټه کړه، چې ترورزی به زموږ کډې راولي. په همدې مو فيصله وکړه او د ماز ديګر لمانځه ته پاڅېدو. د پاڅېدو په وخت کې هغه راته وويل: که دې خوښه وي، بېګا ته به ټول له تېر شوي جريانه خبر کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما وی ښنګه چې ستا خوښه وي، همغسې به کړو.

د مازدیګر لمونځ مو وکړو، ماښام نږدې و، چې د پرویز د ترور زوی راغی. څلور تنه وسله وال ورپسې وو، ما چې ولیدل، زړه مې دربا پیل کړه. ما وی ګنې بیا راپسې دوستمیان راغلل. له ورایه یې پرویز ته وخندل په تورو برېتو کې یې سپین غاښونه وځلېدل. ویلې تروږزیه لکه چې ښوله ورځ دې په کور تېره کړه. په چټکو ګامونو زموږ خوا ته نږدې راغی. هغه ورته زه وروپېژندم، پوره د خوند روغبړ یې راسره وکړو.

خپل کلاشینکوف یې ونې ته ځوړند کړ، ویلې زه به اودس وکړم. ماښام دی، نورو ملګرو یې هم اودسونه وکړل. د ماښام په لمانځه ودرېدو، وروسته له لمانځه نه هغه په چالاکۍ سره کور ته ننوت. ورپسې پرویز لاړ. په راغلو کسانو کې یوه یې ګیس ته تیلی وو اهه ګېس یې بل کړو. ما له یوه نه پوښتنه وکړه: انډیواله تاسې همدلته اوسېږې؟

هغه وویل: هو موږ د قوماندان صیب کسان یوو، همده سره ګرځو. زموږ نوره قوه او مجاهد د زغالو (سکرو) دوکان سره پراته دي.

موږ لا په همدې خبرو کې و، چې پرویز دسترخوان ښنګ کې نیولی و او راغی. دوه درې هلکانو ډوډۍ راوړه. قوماندان راووت. موږ ټول ګډ سره په دسترخوان کښېناستو. د ډوډۍ په جریان کې قوماندان وویل: بښنه غواړم، هرڅه چې تیار وي، راسره خورئ به یې. زموږ داسې لالهانده وظیفه ده، یوه لحظه خوځېدای نشو. کله جګړه وي، کله هسې خبرې اترې، بیخي خوشې حالت دی. حېران ورته پاتې یو، چې نه یې کوو، دې وطن کې په غیر له دې نه شپې نه کېږي، چې کوو یې، دغسې حال دی. کله داسې هم شي چې په میاشتو کې کور ته نشو راتلای. ما چې هغه ته کتل، د خپلې قوماندانۍ نه خوښ ښکارېده. د ډوډۍ تر پایه یې د خپلې قوماندانۍ خبرې راته وکړې. له ډوډۍ وروسته چای راوړل شو، د چای په اخر کې پرویز هغه ته په غوږ کې څه وویل. ده سمدستي وویل: ښه، ډېره ښه ده. لږه شېبه وروسته قوماندان خپلو وسله والو ته وویل: والکه تاسې پام کوئ موږ د یوه ساعت لپاره دننه ننوزو. هغوی ټول وویل: ښه صیب. هر یوه خپل سلا راواخیستله او شاوخوا د ښار لپاره یې تیاری ونیوه. پرویز وویل: شمس الدین خانه ترور مې وایي دی یو وار راننباسه، چې له نږدې نه ورسره وګورم. راځه دننه به لاړ شو. موږ درې واړه کلا ته ننوتلو. د کلا دروازې ته څېرمه یوه لویه هوجره وه، پکې کښېناستو. هلته هم ګېس لګېدلی و. لویه کوټه په قالینو پرش وه، لږه شېبه وروسته د قوماندان مور او لمسیان راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قوماندان مور بوډۍ شوې وه، سترګې يې کمزورې وې، هوجرې ته راننوته. مور ورپاڅېدو، پرويز راته وويل: دا زما ترور ده. ما يې لاسونه ښکل کړل. هغې هم په سر ښکل کړم. د ګېس ترځنګ په توشکه کېښناسته، درې تنه لمسيان او يوه لمسۍ يې ترځنګه کېښناستل. پرويز وويل ترورې دا سړی شمس الدين نومېږي، د مزار د شولګرې د لر کلي او سېدونکی دی. زموږ دوست دی، موږ سره په يوه کلي کې اوسېږي. له پخوا نه هلته زمکه لري. کلا يې زموږ د مځکې سره نزدې ده. ښه چم ګاونډ راشه درشه سره لرو. نن غرمه مې بازار کې وليد، د کور و کلي پوښتنه مې ترې وکړه، پوره احوال يې راته ووايه. نور نو دهغه ستونی ډک ډک شو، زه پرې پوه شوم، چې خبرې ترې ورانې شوې. زر مې ترې خبره ونيوله. يوازې هغه ماته د ژړا په حالت کې لاس ونيو، ويلې دی به درته خپله کيسه او د سترګو حال ووايي.

ما دوی ته زموږ د کلي حالت، د بالاحصار او د ليلي د دښتې کيسه را واخيسته، هغوی ټولو راته غوږ نيولی و. ما چې د خپلو کليوالو چيغې نارې او مرګ په کانتېنرو کې ناستو کسانو ته تر دغه ځايه کيسه راورسوله، بوډۍ په ژړا شوه. د خپل ټيکري پېڅکی يې سترګو ته ونيو، اوښکې يې روانې وې. د کانتينر حالات مې چې لږ نور ورته بيان کړل، پرويز او قوماندان دواړه په ژړا شول. د هغوی د خپلوانو مې هم ورته وويل. ما وی د پرويز ورور او دوه د کاکا زامن را سره په يوه کانتينر کې ناست وو.

تر پايه مې کيسه ورته تېره کړه، په کوټه کې ناست کسان ټول غمګين او په ژړا شول. د هر يوه له سترګو نه اوښکې روانې وې. قوماندان هم د جيب دستمال سترګو ته نيولی و. زما حالت هم چندان نورمال نه و، تر ډېره وخته ټولو وژړل. بيا قوماندان وويل: ددې بې ناموسانو په دغه کار موږ نه يو خبر، خالي دومره خبر شو، چې ډېری پښتانه يې په کانتينرو کې له خپلو کليو نه وړي دي او بلا طالبان يې هم په کانتينرو کې ژوندي اچولي، چې هغوی ټول مړه شوي دي. ولې د کليو د خلکو نه چا څه نه دي ويلي.

له دغه خبرې نه وروسته د هغه رنګ سور واوښت، لږه شيبه په فکر او چرت کې لاړ. پرويز ته موقع په لاس ورغله، وې ويل: ترورزيه نورې خبرې پرېږده، سهار وختي به زموږ په وړو پسي ځې. د شمس الدين خان واړه او زما واړه به راولې. قوماندان شېرخان لومړی لږه شيبه غلی شو، بيا يې وويل: لکه چې دا ځل يې په پښتنو پسې را اخيستې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طالبانو دې خدای بېخ اوباسي، چې په قدرت کې و، خو ملا او بنیادګرو، اوس چې نیول کېږي او وژل کېږي، پښتون دی. بیا لږ موسکی غوندې شو وې ویل: د الله کار دی، په دې ترکمنو او اوزبکو به چا سلام نه اچاوه، نن د بل په مټ او زور څه نه کوي؟ په غوسه کې یې ډېرې خبرې وکړې. بیا یې وویل: ستاسې فیصله همدا ده، چې ماشومان مو دلته راشي؟.

ما وی قوماندان صیب که ته زموږ کلي ته تلای شې، ډېره به ښه شي. یو وار به د کلي احوال زده کړې. په یو ترتیب سره به زموږ واړه تر دې ځایه راورسوې. زه خپل وطن مومند درې ته ځم. ځمکه او مال به زموږ دهقان ته که ژوندي و، وسپارې او که مړه وو، نو د هغه مېرمن او زامنو ته به یې ورتسلیم کړې او دا به ورته ووایې، څو ورځې وروسته به زما له خوا ورسره بیا نورې خبرې او ملاقات وشي.

قوماندان وویل: ډېره ښه ده، چې ستاسې څنګه خوښه وي، هغسې به وکړو. زه به سبا ته ستاسې کلي ته لاړ شم. همدا خبره یې وکړه او وې ویل: ناوخته دی، شپه تېره ده، راځئ، چې حجرې ته لاړ شو او تاسې لږ خوب وکړئ، نورې خبرې به سبا ته کوو. ولې زه درنه سهار وختي ځم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ویر کلی

مور په حجره کې ډډې واچولې، تر ډېره مور دواړو ته خوب نه راتلو. په همدې سوچ کې چې ایا ماشومان او کلی کور به څنګه وي؟ سهار وختي لمانځه ته جګ شولو، قوماندان د خپلو باډي ګارډانو سره وختي تللی و. مور د هغه راتګ ته انتظار پاتې وو. دوه ورځې تېرې شوې، په دریمه ورځ هغوی رارو سېدل. زه او پرویز دواړه د ماسپښین په لمانځه ولاړ وو، چې وړاندې غږ شو ویلی راغلل. مور لمونځ خلاص کړ، راپورته شوو.

یو هلک راغی، ویلې پلار مې خلک راوستل. مور د کلا مخې ته ورغلو. کتل مو چې د بازار له خوا هغوی په کڅ کې راروان وو. مور سمدستي مخې ته ورغلو. غوښتل مو چې پیټي ورسره رااخلو. کله چې د هغوی خوا ته ورغلو، ماشومانو زمور په لور رامنډې کړې. زما اولادونه ماته راغاړې وتل او د پرویز ماشومان له هغه نه تاو شول. د کڅ په منځ کې زمور مېرمنو په ژړا پیل وکړ. زما مېرمن ځکه ډېر ژړل، چې زه خو د هغیو نه د نورو کلیوالو سره یوځای له کوره راوتلی وم، نور کلیوال خو کور ته نه و ستانه شوي، ټول د کلي پاتې مېرمنې او واړه زاړه په دې پوه شوي وو، چې یا خو بندیان دي او یا یې وژلي دي. قوماندان شېرخان د خپلو کسانو سره زمور کډې راوستې او د هغوی کلا ته ننوتل. په کلا کې شپږ کوټې وې، د ځای مشکل نه و. ښځې او ماشومان یې سره په کوټو کې ووېشل. مور نارینه هوجرې ته لاړو. د قوماندان وسله وال څلور تنه له کلا بهر د وسلې سره په څار بوخت و. شېرخان وویل راځئ مور درې واړه به په هوجره کې کښېنو. لږه شېبه وروسته چای راوړل شو. چای مو څښو چې قوماندان شېرخان خپلې خبرې داسې پیل کړې:

شمس الدین خانه ماما ! له ژونده مې زړه تور شو، داسې کار د نړۍ په تاریخ کې نه دی شوی لکه ستاسې په کلي کې چې شوی دی. په هغه لوی کلي کې چې له خلکو ډک و هېڅ پاتې نه دي. نارینه یې وژل شوي او پاتې کسانو کډې کړي دي. په ټول کلي کې وګرځېدم، ویر دی او ژړاګانې دي. په هره کوڅه به چې ورتلم، په غېږ له ژړا مې نور څه نه اورېدل. توبه، توبه څه حال دی ستاسې په کلي کې؟ ستاسې په باب مې چاته څه نه دي ویلي، یوازې مې په پټه توګه ستاسې د مېرمنو سره رابطه پیدا کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نورو ماماګانو کورونو ته لاړ نشوم، ځکه چې که چېرته ستاسې کورونو ته تلای وای، رسوايي ګڼېدله. دا واره مې بيا په آسانه نشو راوستلای. دوی ته مې ځای وروښود، لومړی مې ورته ځان وروپېژاند او ستاسې د خولې سوال ځواب او نښې مې ورته وويلې. پس له هغې دوی ټول سړک ته راووتل. په دوو ګاډو کې مې کښېنول او رامې وستل. بې له هغې نه د کلي پاتې ښځې او ماشومان د تېښتې په حال کې وو. هر چا خپلې کډې بارولې. له ما سره په غېر له دې څلورو تنو نه، نور د تنظيم کسان راسره وو. دا ځينې خبرې خوند نه راکوي، چې په خوله يې يادې کړم. د يوه قوماندان سره مې شپه وه. هغه راته ټولې کيسې وکړې، هغه په ختمه ترکمن دی، مېرمن يې تاجکه ده. ولې ما سره له پخوا نه دوست دی. په غير له تنظيم او جهاد نه ما او هغه ډېر کلونه سره يوځای په څو جبهو کې سره تېر کړي دي. يو له بله مو هېڅ پټ نه دي. ددې ماشومانو په رايستو کې راسره تر پايه مرسته وکړه. بېګانه آبل بېګاه مې ورسره شپه وه، د تېرو څو شپو تېرې شوې کيسې يې راته وکړې. هغه راته دا خبره هم وکړه:

ويلې په غېر له دغه کلي، يانې ستاسې کلي نه په غير نورو کليو کې هم همدغسې عمليات شوي دي، خو يره په دې کلي کې له حده زيات ظلم شوی دی. ما وی د ظالم بچي ته په دې عملياتو کې وی. کسم يې راته وکړو. ويلې ښځه دې راباندې خور شي، چې زه قصدي پخپل کور کې وم. يوه هفته وظيفه کې نه وم، زه خبر وم، چې په دې کليو باندې همدغسې عمليات کوي. زما کسانو به راته راپور راوړو. وخت په وخت به خبرېدمه، غم او غوسه مې پسې زياتېدله، ولې چاره څه وه؟.

دا لا څه کوې، تاته يو بل راز هم وايم، ځکه چې يار مې يې. دا سې خبره مې اورېدلې ده، چې په دې سيمه کې د تللو پښتنو نه ځمکې اخلي او کډه کولو ته يې مجبوروي. خو پام دې وي چې زما دا خبره بل چاته ونه کړې. دا يې راته وويل او زه ترېنه بيا رابيل شوم. دلته په بغلان او پلخمري کې اکثره پښتانه دي. که زه او يا ما غوندې څو نور د دوی سره سر ونه خوزوو (د شمالي ټلوالې) سره، دا پاتې پښتانه هم بې ابۍ او سپکاوي ته رسېږي. په زړه مو کله قبلېږي، هغه داسې ورته ډېرې خبرې ګوکړې. بيا يې وويل پرويز ماما دوی د ټولې کورنۍ احوال مې واخيست. لکه څنګه چې شمس الدين خان ورور پخپلو سترګو هرڅه ليدلي کتلي دي، هماغسې شوي دي، خو خلک لا په کلي کې د اصلي واقعې او پېښې نه سم خبر نه دي. زيات يې پوه دی، چې د کلي ټول خلک يې د ليلى په دښته کې وژلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پــه همـدې سـبب سـره کلـي تــه د ننــه ورننــوتم نــه. لــه بهـره مــې ټـول معلومــات واخيــست. کلـی ورغ پــه ورغ تــشېږي، کــډې تــرې روانــې دي، مــا هــم چــالاکي کولــه، چــې ژر ستاســې ماشومان راوباسم. زما له لاسه همدومره کېدل، نور نو ستاسې خپله خوښه ده !.

د خبرو وار مارته راورسګېد:

وروره ! تــا دې خــداى ژونــدى لــري، ډېــر لــوى احـسان دې پــه مــا وارِاوه، ترخــو ژونــدى يــم، دا مرسـته او احسان بـه دې هېـر نـه کـړم. زمـا بـه لـه خدايـه سمه وه ، ګنـې پـه دومـره اسانـۍ سـره دا کــار نــه کېــده. لــه ښــه مرغــه، چــې پرويــز مــې پــه بــازار کــې وليــد او دلتــه يــې راوســتم، کــه نــه خدا زده په کومو ځايونو به ګرزېدئ؟.

قومانــدان صــاحب زه داســې فکــر کــوم، چــې دا خلــک پــښتانه پــه ترکــستان زمــين بانــدې نــور نــه پرېــږدي. د طالبــانو دې کــور وران شــي، ډېــر زيــات يــې قهرولــي دي. طالــب او ناطالــب نــه ګــوري، خــو چــې پــښتو وايــي، بــې مرګــه يــې نــه پرېــږدي. د ترکمنــو، اوزبکــو او هــزاره و سـره دا تاجــک ګفتــه ټــول د پــښتون پــه بربــادۍ او نــابودۍ پــسې يــې دا ځــل بــډې وهلــي دي. قوماندان شېر خان وويل: هو، هو همدغسې ده، د ټولو يوه خبره ده.

پرويز له د خبرو وار ورغی، ده وويل:

اوس خــو مــو ســر لــه راغلــې ده، د پــښې نــه تــپښته نــشته دی. ولــې پــښتانه خــو بــلا وهلــي نــه دي؟ پـــه اتفـــاق دې ټـــول پـــښتانه پـــه يـــو اواز ســـه خـــارجي راغلـــو قـــواوو تـــه (امريکايـــانو تـــه) وواېــي، چــې دا وطــن د پــښتنو د اکثريــت خــاوره ده. لــه پخــوا زمــانې نــه راپــدې خــوا يــې د خــارجي يرغلګــرو نــه دا خپلــه خــاوره ســاتلې ده. دا اوس دا خلــک د امريکــايي او انګليــسي عــسکرو او قوتونــو پــه زور پــښتانه وژنــي، لــه خپلــې ځمکــې يــې باســي او د القاعــده او طالــب پــه نــوم يــې خارجيــانو تــه پــه ګوتــه کــوي. دا عمــل غېــر انــساني او غېــر افغــاني عمــل دی. دا خارجي قواوې بايد پوه کړی شي. په کرار کښېناستو خو نه کېږي.

قومانــدان د پرويــز خبــره ونيولــه، ويلــې ماماجانــه ! کــه رښــتيا راپانــدې وايــې، پــه کــوم پــښتون دا اواز جګــوې؟ پــه دا پېنځــه ويــشتو کــالو کــې دې پــښتون پاچــاهي نــه کولــه، خــو اصلاً هغــوی لــه ســره پــښتانه، نــه وو. د پــردو غلامــان وو. ســبا تــه همــدا خبــره ده او بيــا هــم همدغه حال دی.

د پــښتنو کيــسه دې مفتــه ده، د ځــان، مــال او بچــو غــم وخــورئ، پــښتانه پرېــږده، چــې تشې لاپې شاپې وکړي. هغه پخواني پښتانه، نه دي پاتې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما بیا د خبرو وارونیو، ما وې: شېر خان قوماندان صیب ستا د خبرو سره زه موافق یم، خو یوازې دومره ویلی شم، چې داسې هم نه ده، چې دوی څنګه فکر کړی دی. په افغانستان کې ټولو سیاسي ډلو ټپلو خپل وار تېر کړو، هر چا د افغانستان خلکو ته خپلې نادودې پرېښودې. نن دې شېر پنجشېر او شمالي ټلواله هم خپل وار تېر کړي. ولې دا ناروا چې دوی راخیستې ده، هېچا په تاریخ کې داسې نه دي کړي. لکه چې دوی وکړل. په افغانانو هېڅکله د چا بدل چاته نه دی پاتې شوی، ترڅو به داسې وي. زموږ غټ عیب او قصور دا دی، چې سره په اتفاق نه یو. پخوا هم همدا خلک وو، دوی له مونږه څل وهلی نشو، خو له دا ځینو پښتنو له لاسه په موږه داسې شپې ورځې راغلې دي. ټولې نړۍ ته یې لکه د ببو غونډې وروپېژندلو. ته والله د یوه ملک پاچاهي چې طالب ته پاتې شي، نو د داسې ملک به څه حېثیت وي؟ قوماندان صیب، چې رښتیا راباندې وایې، دا کارونه چې دوی وکړل، د اسلام په تاریخ کې کله داسې شوي دي؟.

مطلب د پښتون شمله یې راټیټه کړه. طالبان خو د بل چا په مرسته د څو تنو لوړ پوړي خرڅ شوي غلامان طالبان وو، چې پخپله مخه ولاړل. په نوم طالب خو یې ټول پښتانه دل کړل. اوس نو بله چاره نشته دی، هرڅه چې دي په ځان به یې تېروو. پرویز را نه خبره ونیوله. ویلې شمس الدین خانه وروره! راځه چې اوس ددې خپلو ماشومانو او د خپل سر غم وخورو. شپه په وتو ده، اوس به خپلې خبرې وکړو. ته څه تصمیم لرې، چې څنګه وکړې؟.

ما وی زه خو وروره تاسې ته صفا خبره کوم او هغه دا چې زه چې ژوندی یم، نور به خپل کلي ته لاړ نشم، ځکه چې په کلي کې څوک نه دي پاتې. اوس نو هلته ژوند خوند نه راکوي. ځمکه او کلا، مالونه مې دهقان ته پاتې دي. زړه مې دی څه موده وروسته دغه ځمکه کلا هرڅه خرڅ کړم، څو خپل وطن ته لاړ شم. پاتې ژوند د خپل پلار نیکه په پخواني کلي تېرکړم. سبا ته به له خیره د کابل په لور وخوزېږو. رښتیا قوماندان صیب! د سالنګ لاره څنګه ده، تګ راتګ پرې کېږي؟ هغه وی: هو تر پرونه خو د سالنګ لاره خلاصه وه، چې خلاصه وي ښه ده. موږ به سهار ته په خیر سره له تاسې نه رخصت شو. قوماندان شېرخان وویل: ماما ولې یو څو شپې خو به مو راسره تېرې کړې وای. ما وی: تاسې دې الله ژوندي لري، که ژوند باقي وو، زه یو ځل بیا څه موده پس بېرته دلته راځمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرویز وویل: سمه ده تاسې دې خدای په خیر سره خپل وطن ته ورسوي، موږ به تر هغې دلته یو نو ترڅو چې وروسته نور څه پېښېږي. نور نو شپه زیاتې په وتو وه، قوماندان وویل: اوس به ویده شو، سهار به له خیره بیا څنګه چې ستاسې خوښه وه، هغسې به وکړو.

شپه تېره شوه، سبا شو. وختي لمانځه ته پاڅېدو، وروسته بیا چای وڅښل شوې. قوماندان شېرخان وختي یو تن په موټر پسګي بازار ته لېږلی و. لږه شېبه وروسته هغه راغی. ویلې موټر مو دربس تر کابله نیولی دی. موټروان ویلی سورلی دې راوله، چې حرکت وکړو. د سالنګ لاره نامعلومه غونډې ده، څومره چې په وخت لاړ شو، ښه ده. ما خپلې مېرمنې ته وویل واړه درسره سنبال کړه، چې ځو په خیر. په دې وخت کې قوماندان شېرخان او پرویز دواړو جېب ته لاس کړو، پیسې یې راوویستې او ماته یې ونیولې. شېرخان پیسې زما جېب ته راختا کړې، ما بېرته ورکړې. ویلې وروره! ته په سفر ځې، ماشومان درسره دي، چېرې بند پاتې نشئ. ما وی کور دې ودان. زما مېرمنې له کوره ځان سره پوره پیسې راوړې وې. ګومان کوم، چې خدای به مو بګد نه پاتې کوي. د هغه مور او ماشومان، مېرمن یې او موږ ټول سره په یوه ځای لاسونه پورته کړل، دوعا مو وکړه. بیا ما هغوی ته وویل: ستاسې ښېګڼې به نه هېروم. تاسې دې الله ژوندي لري. قوماندان صیب، پرویز خانه څو ورځې وروسته به زموږ د کور، کلي، ځمکې او زموږ په دهقان به درسره ټینګه وکړئ، چې په هرڅه ورسره پام وکړي. زه په خیر سره بېرته زر راګرځم او که دې وکولای شوای، زموږ دهقان ته د کوم باوري سړي په خولې ځواب ورولېږه. ورته وواېه شمس الدین روغ جوړ دی، خپل واړه یې د څو ورځو لپاره مومند درې ته بیولي دي. څه موده وروسته بېرته راځي. زما خو اصلي خبره ستاسې سره ده، چې زه بېرته که ژوندی وم، خپل کلي ته به دوباره ور ونه ګرځم.

زه به بیا په کلي څنګه سترګې ولګوم؟ وروڼه، خپلوان او کلیوال به نه وي او زه به یوازې په کلي کې ژوندی ګرځم. نه، نه دا نشم کولی. پرېږده، چې زه هم خپلو کلیوالو او پښتنو ته خپله پښتو او ننګ وروښیم. پرویز جانه که چېرته کلي ته لاړې، په ټول کلي او کانو بوټو باندې به زما سلام وایې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو د خدای په امان، د کور له ټولو غړیو نه مو مخه ښه راواخیستله. یوازې شېر خان او پرویز راسره تر موټره ولاړل. د پلخمري ښار د کابل موټر تم ځای ته ورسېدو، زموږ موټر تیار و، ما شومان موټر ته وروختل. ما له قوماندان او پرویز نه خدای په اماني واخیستله. دوی لا ولاړ وو، چې موټر روان شو. هغوی راته لاسونه خوځول، چې زموم موټر په دوړو کې راپناه شو.

پـــای

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوندۍ پېښنه

ادب په هره ټولنه کې د اصلاح او سمونې لپاره ډېر مهم رول لوبولی دی، په هره ټولنه کې څه ناڅه نیمګړتیاوې او ناانصافۍ موجودې وي، چې د اصلاح او رغونې لپاره یې شاعران، لیکوالان او ادیبان د خپل قلم په ذریعه ډېر کار کوي.

وایي چې ښه قیصه، ناول، افسانه یا ډرامه هغه وي، چې لوستونکي پل په پل د ځان سره بیایي، تر هغې چې د قیصې د پای ټکي ته نه وي رسېدلي.

د افغانستان تېر پېنځه ویشت کلن ناورین او غمیزې هم ډېرې بدمرغه او دردونکې قیصې په خپله سینه کې ځای کړي دي، په دغه غمېزه کې په بې وزله افغانانو او بیا په خاصه توګه په پښتنو ډېر ناوړه او بې دریغه ظلمونه شوي دي. د ډله ایزو وژنو قرباني هم اکثر پښتانه دي، چې ښه مثالونه یې د کونړ د کرهالي او د لیلی د دښتې ډله ایزې ټول وژنې دي، پښتانه تل کله د ملا او طالب په نوم، کله د مجاهد او اشرار په نوم، کله د کمونست (خلقي او پرچمي) په نوم زورېدلي دي او د ظلم د وخت د هر دور چارواکو او ټوپک سالارانو په مختلفو پلمو (چلونو) په دغه بې ګناه او بې وزله خلکو خپله خواه یخه کړې ده.

د دغه ظلمونو او ډله ایزو وژنو یوه بدمرغه پېښه د "لیلی د دښتې" ده، چې د هېواد د شمال د دغه ناوړه پېښې انځور محمد اجان یار په دې کتاب (د لیلی دښته، د سترګو لیدلی حال) قیصه کې په ډېر ساده او روانه لهجه په مختلفو کردارونو کې رانغښتې او په داسې انداز کې یې تمثیل کړې، چې لوستونکي به د کتاب د لوستلو په وخت حتماً دا فکر او سوچ کوي، چې محمد اجان یار د دغه پېښې د خپلو سترګو شاهد دی.

د پښتونخوا د پوهنې دېره د تېرو څو کلونو راهیسې هڅه او زیار کوي، چې د پښتنو لیکوالانو سره د کتابونو په چاپ او سمبالښت کې مرسته وکړي، ترڅو د پښتو د ادب زار لمن د هر راز ادبي رنګینیو څخه ډکه شي، چې په دې سلسله کې یې په زیات شمېر کې کتابونه د مینه والو لاسونو ته رسولي دي.

د ښاغلي محمد اجان یار دا دوهم کتاب دی، چې د پښتونخوا د پوهنې دېرې په زیار خورېږي، له دېنه وړاندې د یار صیب د یو ښکلي ناول "څانګه" د خپرېدو ویاړ هم د پوهنې د دېرې په برخه شوی، چې هغه ناول "څانګه" هم د یوې ژوندۍ پېښې او یوې پښتنې پېغلې د ژوند داستان و، چې د لوستونکو د پام وړ ګرځېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د ليلى دښته د سترګو ليدلى حال) هم د افغانستان د غميزې يو تاريخي او حقيقي قيصه ده، چې محمد اجان يار په ښکلې او ښه توګه انځور کړې ده. په دې قيصه کې د اسې کردارونو ته ځاى ورکړل شوى، چې د پښتنې د تل (بېخ) عکاسي کوي، د مظلومانو ژړا او فرياد د انساني حقونو د علمبردارانو غوږونو ته رسوي او د ټوپک سالارانو او ظالمانو د تورو مخونو څخه پرده پورته کوي، کوم چې د ژبې، قوم او نسل په نوم يې په پښتنو هر راز وحشيانه او نه بخښونکي ظلمونه کړي دي.

د ليلى دښتې د ډله ايزو وژنې خبرونه او راپورونه خو مونږ د ورځپاڼو، مجلو، خبري رسنيو او راډيوګانو په وسيله اورېدلي و، مګر د دغه بې رحمانه ټول وژنې اصلي منظر زما په خيال تراوسه په کتابي شکل نه دى راغلى. دا د محمد اجان يار کمال دى، چې د دغسې دردونکو پېښو څخه يې په ډېر هنر پرده پورته کړې ده.

تېر کال زما ديار صيب سره په جرمني کې ليدل کتل وشو، ما د هغه ځينې شعري ټولګې هم لوستې وې، هغه زما څخه د دغه نورو کتابونو د چاپ په هکله د مرستې غوښتنه وکړه، نو هماغه و چې د "څانګه" ناول څخه وروسته دا دوهم کتاب هم چاپ شو. زما په آند (فکر) يار صيب په شعر، ناول او څېړنيزو ليکنو پوره پوره ازمېښت کړى دى. د هغې ټولې ليکنې د قدر وړ دي، خو د دې وروستيو کتابونو د چاپ څخه دا په ډاګه کېږي، چې په قيصه او ناول ليکلو کې يار صيب پوره تجربه او لاس برى لري او دا ځکه چې هغه د ولس په ژبه په ساده او روانه لهجه د قيصې شروع او انجام په ډېر ښه توګه تمثيلوي. دا به په دې مانا نه وي، چې نورې ليکنې يې په زړه پورې نه دي، خو کوم خوند او مزه چې د هغې په نثري ليکنو خصوصاً په قيصه او ناول کې دى د يادونې وړ بولم، ځکه دغه ټولې قيصې او پېښې د افغانستان د اوږدې غميزې سره جوخت تړون لري او باالکل حقيقي او يا حقيقت ته نژدې دي. که څه هم د محمد اجان يار په دې کتاب کې به ځينې تېروتنې او نيمګړتياوې هم وي او په ځينو ځايونو کې به د مبالغې څخه هم کار اخيستل شوى وي، خو په حقيقت کې قيصې ته د رنګ او ښکلا ورکولو لپاره دا هرڅه ضروري وي. زه د پښتو ژبې د خدمت په دغه سفر کې محمد اجان يار ته لا ډېر برياليتوبونه غواړم.

عبدالبصير بېدار

د پښتونخوا د پوهنې د دېرې مرستيال

پېښور، پښتونخوا

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library